

Lakiosasto

15.10.1997

Työeläkelaitoksille

KUNTOUTUSTA KOSKEVA SOVELTAMISYLEISKIRJE

Työeläkekuntoutusta koskeva soveltamisyleiskirje (yleiskirje A 17/91) on osana erillistä kuntoutuskansiota. Vuoden 1996 alusta työkyvyttömyyttä ja kuntoutusta koskevia säännöksiä muutettiin. Muutoksista annettiin erillinen yleiskirje (A 47/95), eikä Työeläkekuntoutus -kansiossa olevaa yleiskirjettä tuolloin uusittu.

Nyt kuntoutusta koskeva soveltamisyleiskirje on uudistettu kokonaisuudessaan. Tämä yleiskirje korvaa kuntoutuskansion yleiskirjeen A 17/91.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

Lakiosasto

15.10.1997

TYÖELÄKEKUNTOUTUS

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

1 YLEISTÄ	3
2 TYÖELÄKEKUNTOUTUKSEN SUHDE MUIHUN KUNTOUTUKSEEN	3
2.1 Yhteistyö	5
3 TYÖELÄKEKUNTOUTUKSESSA KÄYTETTÄVIÄ TERMEJÄ	5
4 KUNTOUTUSASIAN VIREILLETULO	6
5 KUNTOUTUKSEN HAKEMINEN	7
6 KUNTOUTUKSEN MYÖNTÄMISEN EDELLYTYKSET	7
7 KUNTOUTUSSUUNNITELMA	9
7.1 Valmis kuntoutussuunnitelma	9
7.2 Kuntoutussuunnitelmaa ei ole	9
8 KUNTOUTUSMAHDOLLISUUKSIEN SELVITTÄMINEN	10
8.1 Työkyvyttömyyseläkehakemuksen yhteydessä	10
8.2 Kansaneläkelaitoksen selvittelyvelvollisuus	10
8.3 Työkyvyttömän kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen	11
8.4 Ohjaaminen muiden palveluiden piiriin	11
9 KUNTOUTUSASIAN RATKAISEMINEN	11
9.1 Kuntoutusratkaisujen harkinnanvaraisuus	11
9.2 Ratkaiseva eläkelaitos	12
9.3 Kuntoutussuunnitelman hyväksyminen	12
9.4 Myönteinen kuntoutuspäätös eli kuntoutuslupaus	13
9.4.1 Kuntoutuslupauksen sitovuus	13
9.4.2 Muu etuus ennen kuntoutuslupausta	13
9.4.3 Takautuva kuntoutuslupaus	14
9.4.4 Eläkehakemus ja kuntoutuslupaus	14
9.5 Kielteinen kuntoutusratkaisu	14
10 KUNTOUTUSRAHA	15
10.1 Kuntoutusrahan maksamisaika	15
10.2 Kuntoutusrahan määrä	16
10.3 Kuntoutusraha kuntoutustuen jälkeen	16
11 KUNTOUTUSKOROTUS	17
11.1 Kuntoutuskorotuksen maksamisaika	17
11.2 Kuntoutuskorotuksen määrä	17
11.3 Kuntoutuskorotus osatyökyvyttömyyseläkkeensaajalle	18

Lakiosasto

15.10.1997

12 KUNTOUTUSRAHA- TAI KUNTOUTUSKOROTUSPÄÄTÖS	18
12.1 Kuntoutusraha	18
12.2 Kuntoutuskorotus	19
13 ILMOITUSVELVOLLISUUS, LAKKAUTTAMNEN JA TAKAISINPERINTÄ	19
14 MUUTOKSENHAKU	19
15 KUNTOUTUSAIKAISTEN ETUUKSIEN MAKSAMINEN	20
15.1 Kuntoutusrahan maksaminen	20
15.1.1 Kuntoutusrahan maksaminen muulle kuin kuntoutujalle	21
15.2 Kuntoutuskorotuksen maksaminen	22
15.2.1 Kuntoutuskorotuksen maksaminen muulle kuin etuuden saajalle	23
16 VAKUUTUSMAKSUJEN PERINTÄ JA ULOSOTTO	23
17 KUSTANNUSTEN KORVAAMINEN	23
18 TYÖKOKEILUN AIKAINEN TAPATURMAVAKUUTUS	23
19 ELÄKKEEN KARTTUMINEN KUNTOUTUSAJALTA	24
20 KUNTOUTUKSEN JÄLKEINEN TOIMEENTULO	24
20.1 Harkinnanvarainen kuntoutusavustus kuntoutusrahan jälkeen	24
20.2 Osaeläke täyden kuntoutustuen jatkona	25
20.3 Työkyvyttömyyseläke kuntoutuksen jälkeen	25
20.3.1 Eläketapahtuma enintään kahden vuoden kuluessa kuntoutusrahasta	25
20.3.2 Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke	25
21 ILMOITUSLIIKENNE	26
21.1 Ilmoitusliikenne työsuhderekisteriin	26
21.2 Ilmoitusliikenne eläketapahtumarekisteriin	26
22 KUSTANNUKSET JA VASTUUNJAKO	27
22.1 Eläkevakuutusyhtiöt (TEL)	27
22.2 Eläkekassat ja eläkesäätiöt	27

LIITTEET (1 - 12)

Lakiosasto

15.10.1997

1
YLEISTÄ

Työeläkelaitosten toimintaan sisältyy myös kuntoutus. Se on pääasiassa ammatillista kuntoutusta, joka on pitkäjänteistä toimintaa ja luonteeltaan yksilöllistä. Kuntoutusedun hakijalla ei kuitenkaan ole subjektiivista oikeutta työeläkekuntoutukseen.

Ammatillisena kuntoutuksena voidaan antaa neuvontaa, järjestää ja rahoittaa kuntoutustutkimuksia sekä työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta ja työkokeilua, jossa etsitään kuntoutujan työkyvylle paremmin soveltuvaa työtä.

Työeläkekuntoutuksen tavoitteena on työ- ja ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen ja siten työelämässä pysyminen tai sinne paluu. Työeläkekuntoutusta annetaan pääasiallisesti työelämässä olevalle henkilölle, jonka työnteon jatkuminen on terveydellisistä syistä uhattuna. Tämä uhka voi esiintyä esimerkiksi toistuvina tai pitkittyneinä sairauspoissaoloina. Työelämässä olevana henkilöä pidetään silloin, kun hän on ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla lähes koko aikuisiän. Tavanomaiseen elämänkulkuun kuuluvaa opiskelua ja ammatin hankintaa ei työeläkekuntoutuksella tueta. Osa kuntoutusasiakkaista on työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutustuen hakijoita tai saajia.

Kuntoutusta koskevat säännökset ovat TEL 4 §:n 5 momentissa sekä 4 h ja 4 j - 4 n §:ssä. Muissa työeläkelaeissa TEL:a vastaavat säännökset ovat LEL 4 b § ja 13 a §:ssä, MYEL 6 § ja 19 § 1 momentissa, YEL 5 § ja 17 § 1 momentissa, TaEL 3 §:ssä, MEL 25 § ja 25 a - 25 e §:ssä, VEL 18 b - 18 f §:ssä ja KES 8 a - 8 e §:ssä. Jäljempänä mainitaan yleensä vain TEL:n pykälät.

Yleiskirjeen liitteenä on esimerkki kuntoutustapauksen etenemisestä työeläkelaitoksessa (liite 1).

2
TYÖELÄKEKUNTOUTUKSEN SUHDE MUUHUN KUNTOUTUKSEEN

Työeläkejärjestelmän antama kuntoutus on pääasiassa ammatillista kuntoutusta. Sitä tukevaa lääkinällistä kuntoutusta järjestetään tarvittaessa niissä tapauksissa, joissa se on ammatillisen kuntoutuksen toteuttamiseksi välttämätöntä.

Kuntoutusta järjestävät ja rahoittavat Suomessa työeläkelaitosten lisäksi useat eri tahot: sosiaali- ja terveydenhuolto, opetushallinto, työhallinto, Kela sekä tapaturmavakuutuslaitokset ja liikennevakuutusyhtiöt. Näiden lisäksi kuntoutustoimintaa järjestävät työnantajat.

Kuntoutus jaetaan usein sisällöllisesti neljään lohkoon, joita ovat ammatillinen, lääkinällinen, sosiaalinen ja kasvatuksellinen kuntoutus.

Lakiosasto

15.10.1997

Paikallisella tasolla kunnallinen terveydenhuolto vastaa lääkinnällisestä kuntoutuksesta, kunnallinen sosiaalihuolto sosiaalisesta kuntoutuksesta, työhallinto ja ammattikasvatusviranomaiset ammatillisesta kuntoutuksesta sekä opetushallinto kasvatuksellisesta kuntoutuksesta.

Näiden lisäksi ammatillista ja lääkinnällistä kuntoutusta järjestävät Kela sekä tapaturmavakuutuslaitokset ja liikennevakuutusyhtiöt. Myös työterveyshuoltojärjestelmän kautta ohjataan kuntoutukseen ja osallistutaan työpaikoilla työkykyä ylläpitävään toimintaan

Ks. Liite 2, Työeläkejärjestelmän kannalta keskeiset kuntoutukseen liittyvät tahot .

Tapaturma ja liikenne

Tapaturma- ja liikennevakuutuksen kuntoutuksesta on säädetty erillislaeissa. Vahingoittuneella on oikeus ensisijaisesti tapaturma- tai liikennevakuutusyhtiön järjestämään ammatilliseen kuntoutukseen silloin kun kuntoutustarve johtuu tapaturmasta, ammattitaudista taikka liikennevahingosta. Kuntouttaminen ei ole sidoksissa ansionmenetykskorvauksen saamiseen.

KKO 28.5.1996, S 94/2261; Henkilö oli liikenneonnettomuudessa saamansa olkavamman vuoksi tullut työkyvyttömäksi autonkuljettajan ammattiin. Hänet koulutettiin tietotekniikan mekaanikoksi ja maksettiin vielä koulutuksen jälkeen puolen vuoden ajalta ansiomenetykskorvausta. Henkilö ei saanut koulutustaan vastaavaa työtä ja vaati ansiomenetykskorvausta siihen saakka, kunnes saisi koulutustaan vastaavaa työtä. KKO katsoi henkilön olevan työkykyinen uuteen koulutettuun ammattiin. Sen, ettei henkilö ole saanut uutta ammattiaan vastaavaa työtä, ei ole näytetty johtuneen hänen liikennevahingossa saamistaan vammoista.

Kela

Laissa Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta (liite 3), on lueteltu tilanteet, joissa Kelalla on velvollisuus järjestää ammatillista ja lääkinnällistä kuntoutusta. Tämän lisäksi Kela voi järjestää myös harkinnanvaraista kuntoutusta valtion budjetin vuosittaisen rahamäärän puitteissa. Yleiskirjeen liitteenä on myös Asetus Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta (liite 4) ja Kuntoutusrahalaki (liite 5).

Kelan ammatillinen kuntoutus koskee periaatteessa koko väestöä. Työeläkelaitoksilla on päävastuu työelämässä olevien työntekijöiden ja yrittäjien yksilöllisestä ammatillisesta kuntoutuksesta perinteisen työeläkekuntoutuksen alueella Työeläkelaitosten Liiton suosituksen mukaisesti.

Ks. Yleiskirje A 53/96, Kansaneläkelaitoksen ja työeläkelaitosten yhteistyö ammatillisessa kuntoutuksessa.

Työvoimahallinto

Työvoimahallinnon rooli kuntoutuksessa on erityisesti pitkäaikaistyöttömien kuntoutusta tarvitsevien osalta kokoava ja eri kuntoutajatahojen yhteistyötä painottava; usein on etsittävä yhdessä väylät työttömille vajaakuntoisille. Yhteistyö on välttämätöntä, sillä työvoimahallinnon keinot ja asiantuntemus painottuvat työvoimapolitiittisiin keinoihin.

Lakiosasto

15.10.1997

Työeläkejärjestelmän keinoin onnistutaan parhaiten silloin kun kuntoutustoitteet aloitetaan mahdollisimman varhain, kun hakijan työsuhte on vielä voimassa ja hän voi kuntoutuksen avulla palata entisen työnantajansa palvelukseen. Työeläkekuntoutusta hakevalla on oltava oikeus tulevaan aikaan. Mitä pitempi aika työsuhteen päättymisestä on kulunut sitä vaikeampi hakijaa on kuntouttaa takaisin työelämään.

2.1 Yhteistyö

Kuntoutusasian hoitaminen ja kuntoutuksen jatkuvuus edellyttävät kuntouttajatahojen yhteistyötä. Tästä syystä on säädetty laki kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä. Siinä on otettu huomioon valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen yhteistoiminta.

Valtakunnallisen tason yhteistoimintaelimenä on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva kuntoutusasiain neuvottelukunta, jossa Eläketurvakeskuksella ja työeläkelaitoksilla on edustus.

Alue- tai paikallistasolla on kuntoutuksen yhteistyöryhmiä. Jos alueellisen tai paikallisen tason yhteistyöryhmässä käsitellään työeläke-, tapaturma- tai liikennevakuutuksen kuntoutusasiaa, on ao. vakuutuslaitokselle varattava mahdollisuus tulla kuulluksi. Työeläkelaitosta voi tällöin edustaa myös Vakuutusalan Kuntouttamiskeskus. Käytännössä työeläkelaitosten tai VKK:n edustajia on erittäin harvoin pyydetty em. kokouksiin.

Paikallisen yhteistyöryhmän tehtävänä on kunnallisella taholla edistää kuntoutustahojen yhteistoimintaa ja muun muassa antaa lausuntoja yksittäisissä kuntoutustapauksissa. Jos lausuntoa pyytää muu kuin kuntoutusasiakas itse, on lausuntoasian käsittelyyn oltava asiakkaan suostumus. Lausuntoa voi eri viranomaisten, laitosten tai yhteisöjen lisäksi pyytää esimerkiksi työterveyshuolto. Työryhmän lausunnot otetaan huomioon kuntoutusasiaa ratkaistaessa.

3 TYÖELÄKEKUNTOUTUKSESSA KÄYTETTÄVIÄ TERMEJÄ

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan työeläkelaitosten osalta neuvontaa, kuntoutustutkimuksia, työkokeilua, työhönvalmennusta, uudelleen- koulutusta ja elinkeinotukea.

Aktiivisella kuntoutuksella tarkoitetaan työeläkelaitoksen tukemaa ammatillista kuntoutusta, ei kuitenkaan neuvontaa ja elinkeinotukea.

Kuntoutussuunnitelma on kirjallinen ohjelma, josta ilmenee suunniteltu toimenpide tai toimenpiteet, joiden tavoitteena on ansiokyvyn palauttaminen tai ylläpitäminen. Suunnitelman tulee olla aikataulutettu ja siitä tulisi ilmetä kuntoutujan oma sitoutuminen kuntoutukseen.

Kuntoutuslupaus annetaan silloin, kun eläkelaitos TEL 4 h §:n nojalla ryhtyy tukemaan kuntoutusta. Eläkelaitos voi antaa kuntoutuslupauksen

Lakiosasto

15.10.1997

työelämästä tulevalle henkilölle ja myös kuntoutustuen- tai eläkkeensaajalle, jonka kuntoutusta työeläkelaitos ryhtyy tukemaan.

Kuntoutuslupaushetkenä pidetään sitä hetkeä, jona eläkelaitos päättää ryhtyä tukemaan hakijan kuntoutusta.

Kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutustukimuksen tai muiden lyhyiden selvittelyjen ja kuntoutussuunnitelman toteuttamisen ajalta henkilölle, jonka ammatillista kuntoutusta työeläkelaitos tukee. Sitä voidaan maksaa harkinnan mukaan myös kuntoutuksen odotusajalta ja kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta.

Kuntoutuskorotus on kuntoutustuen tai eläkkeen saajalle eläkkeen lisänä myönnetty korotus, jota maksetaan ainoastaan työeläkelaitoksen järjestämän aktiivisen kuntoutuksen ajalta täysiltä kalenterikuukausilta.

Kuntoutustuki on työkyvyttömyyseläke, joka myönnetään määräajaksi tukemaan työhönpaluuta tilanteissa, joissa sairauspäiväraha-kaus ei ole ollut riittävä työkyvyn palautumiseen. Kuntoutustuen myöntämiseksi vaaditaan hoito- tai kuntoutussuunnitelma, joka on yleensä B-lääkärintuusunnon osana.

Harkinnanvaraisella kuntoutusavustuksella tarkoitetaan sitä avustusta, joka voidaan työllistymisen tukemiseksi maksaa kuntoutusrahakauden jälkeen.

4

KUNTOUTUSASIAN VIREILLETULO

Työeläkejärjestelmään kuntoutustapaukset tulevat vireille useilta eri tahoilta. Mikäli henkilö vielä on työssä, kuntoutus voi käynnistyä esim. asianomaisen omasta, työnantajan tai työterveyshuollon aloitteesta.

Työeläkekuntoutusasia voi tulla vireille myös sairausvakuutuskaudella. Kun sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan suorituspäivien lukumäärä ylittää 60 päivää, Kela lähettää harkinnan mukaan päivärahan saajalle "Työ kunosta kiinni" -esitteen. Tässä esitteessä kerrotaan Kelan ja työeläkelaitoksen kuntoutuksesta. Myös ensisijaisuusajan vahvistamisen yhteydessä Kela voi lähettää päivärahan saajalle kirjeen, jossa se kehottaa häntä selvittämään kuntoutusmahdollisuuksiaan. Kirjeen lähettämisestä saa myös hakijan työeläkelaitos tiedon päivärahan ensisijaisuusaikaa koskevan ilmoituksen yhteydessä.

Eläkelaitos voi tehdä myös itse kuntoutusaloitteen. Se voi tapahtua paikallistoimiston otettua yhteyden eläkelaitokseen tai sen saatua tiedon kuntoutuskirjeestä. Jos työkyvyttömyyseläkehakemus on vireillä, eläkelaitoksen on lain mukaan tarvittaessa varmistettava ennen eläkepäättöksen tekemistä, että hakijan kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty (TEL 4 § 5 mom.).

Lakiosasto

15.10.1997

5

KUNTOUTUKSEN HAKEMINEN

Kuntoutusta haetaan työeläkelaitoksesta omalla lomakkeella (K-lomake, liite 6). Hakemuslomake on tarkoitettu työeläkejärjestelmän käyttöön ja sitä on saatavissa eläkelaitosten omista toimipisteistä. Kuntoutusasia voi tulla vi-reille myös vapaamuotoisella hakemuksella.

Kuntoutushakemukseen tarvitaan lisäselvitykseksi B-lääkärintlausunto. Sitä ei kuitenkaan vaadita tapauksissa, joissa hakemuksen liitteenä on kuntou-tusselvitys, joka sisältää tarvittavan lääketieteellisen selvityksen. Jos haki-jalle on tehty kuntoutus selvitys esim. työterveyshuollossa, se liitetään hake-mukseen. Lisäksi on usein tarpeen pyytää työnantajalta työnkuvaus ja selvi-tys mahdollisista työjärjestelyistä (TAK 2, ETK 7113, liite 7).

Kuntoutusasia voi tulla työeläkelaitoksessa käsiteltäväksi myös kuntoutus-tuki/työkyvyttömyyseläkehakemuksen yhteydessä. Tällöin hakijan ei tarvitse erikseen täyttää K-lomaketta.

6

KUNTOUTUKSEN MYÖNTÄMISEN EDELLYTYKSET

Työeläkelakien mukaan työeläkelaitos voi antaa ammatillista kuntoutusta työntekijälle työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn paranta-miseksi (TEL 4 h §).

Seuraavassa on kursivilla merkittynä pääosa niistä seikoista, jotka Työelä-kelaitosten Liiton suosituksen (9.6.1997) mukaan pitäisi ottaa huomioon työeläkekuntoutuksen myöntämisessä.

Tuleva aika

Kuntoutuksen myöntämisen edellytyksenä on, että työntekijällä olisi oikeus täysitehoiseen eläkkeeseen, jos hän kuntoutuspäätöksen tekohetkellä (kun-toutuslupaushetki) olisi tullut työkyvyttömäksi.

Oikeus kuntoutukseen voi tulla kysymykseen myös silloin, kun työntekijä kuntoutuspäätöstä tehtäessä jo saa eläkettä, jossa on otettu huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio.

Jos EU/ETA-maassa asuva EU/ETA -kansalainen on työsuhteessa taikka toimii yrittäjänä toisessa EU- tai ETA-maassa kuntoutuslupaushetkellä, Suo-men säännösten edellyttämä tulevan ajan oikeus voi täytyä.

Työeläkekuntoutuksen keinoin parhaiten onnistutaan silloin, kun hakijan työsuhde on vielä voimassa ja hän voi kuntoutuksen avulla palata työnanta-jansa palvelukseen.

Sairaus

Lähtökohtana on, että kuntoutusta hakevalla on jokin sairaus, vika tai vam-ma, jonka vuoksi hänen henkinen tai ruumiillinen toimintakykynsä ei enää

Lakiosasto

15.10.1997

vastaa työn asettamia vaatimuksia tai tällainen kehitys on ennakoitavissa ilman kuntoutustoimia.

Työkyvyttömyysuhan pitää olla todellinen siten, että ilman kuntoutustoimia hakija tulisi todennäköisesti työkyvyttömäksi jo muutamassa vuodessa.

Työssäolo vakiintunut

Tavanomaiseen elämäntapaan kuuluvaa opiskelua tai ensimmäisen ammatin hankintaa ei kuntoutuksena tueta. Näin ollen henkilön ammatin vaihtokaan ei tueta, jos se johtuu alun perin epäonnistuneesta ammatinvalinnasta.

Työeläkekuntoutuksen tavoitteena ei yleensä ole hakijan koulutustason nosto.

Työeläkekuntoutus on tarkoitettu henkilölle, jolla on työn tai koulutuksen avulla hankittu ammattipätevyys.

Työeläketurvaa ansaittu

Työeläkekuntoutuksen hakija on ansainnut työeläketurvaa kohtuullisessa määrin.

Kussakin tapauksessa on aina erikseen harkittava, onko työeläketurvaa ansaittu kohtuullisessa määrin. Esimerkiksi tapauksessa, jossa jo yhteen ammattiin kouluttautunut 25 vuotias henkilö on ollut työelämässä 5 vuotta, saattaa edellä mainittu edellytys täytyä.

Ammatillista kuntoutusta

Työeläkekuntoutus on pääasiassa ammatillista kuntoutusta. Tarvittaessa voidaan antaa sitä tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta niissä tapauksissa, joissa kuntoutus on jo käynnistynyt.

Lääkinnällinen kuntoutus tulee kysymykseen silloin kun se tukee ammatillista kuntoutusta.

Ei muualla vireillä

Työeläkekuntoutuksen edellytyksenä on, että Ammatillisen kuntoutuksen suunnitelman toimeenpano ei ole muualla käynnissä. Kuntoutustarpeen selvittelyä ei katsota kuntoutuksen toimeenpanoksi.

Yrittäjät

Ammatillista kuntoutusta voidaan antaa myös yrittäjille samoilla edellytyksillä kuin työntekijöillekin (YEL 5 §, MYEL 6 §).

Lakiosasto

15.10.1997

7

KUNTOUTUSSUUNNITELMA

7.1

Valmis kuntoutussuunnitelma

Kuntoutushakemukseen saattaa liittyä jo valmis ammatillisen kuntoutuksen suunnitelma. Tällöin eläkelaitoksen tehtävä on selvittää, onko hakija työeläkekuntoutettava eli onko mm. eläkeriski hakijan kohdalla todellinen. Tämän jälkeen harkitaan, onko esitetty kuntoutussuunnitelma toteuttamiskelpoinen.

7.2

Kuntoutussuunnitelmaa ei ole

Useimmiten hakemukseen ei kuitenkaan liity valmista kuntoutussuunnitelmaa, joten eläkelaitoksen tehtävänä on selvittää hakijan kuntoutusmahdollisuudet. Tarvittavia tietoja saadaan kuntoutushakemuksesta ja liitteenä olevasta lääkärintodistuksesta sekä (tarvittaessa) työnantajan antamasta työkuvauksesta.

Selvittelytyön voi tehdä eläkelaitoksen toimeksiannosta myös Vakuutusalan Kuntouttamiskeskus (VKK).

Eläkelaitoksen kuntoutusasioiden hoitaja (kuntouttaja, kuntoutussuunnittelija, -neuvoja, -sihteeri tms.) voi haastattelemalla täydentää hakemuksesta saatavia tietoja ja siten selvittää hakijan kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia. Selvittelyt voivat johtaa kuntoutussuunnitelmaan.

Jos on tarpeen selvittää joko työllistymismahdollisuuksia uudelle työnantajalle työkokeilun avulla tai on tarpeen laatia uutta ammattia varten kurssitus-/koulutussuunnitelma, niin hakija voidaan ohjata esim. työvoimatoimiston erityistyövoimaneuvontaan tai ammatinvalintapsykologille.

Mikäli hakijan kokonaistilanteesta ja ammatillisen kuntoutuksen mahdollisuuksista ei ole muutoin saatavissa riittävästi tietoa, voidaan hakijalle kustantaa kuntoutus- tai työklinikkatutkimus kuntoutussuunnitelman valmistamiseksi tai työkyvyn arvioimiseksi.

Kelan mahdollisista kuntoutustoimista työeläkelaitos saa tiedon Kelan SV 85-lomakkeella tai puhelimitse paikallistoimistosta.

Lakiosasto

15.10.1997

8

KUNTOUTUSMAHDOLLISUUKSIEN SELVITTÄMINEN

8.1

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen yhteydessä

Kun työkyvyttömyyseläkehakemus tulee eläkelaitoksen käsiteltäväksi, eläkelaitoksen on varmistettava, että hakijan kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty (TEL 4 § 5 momentti). Sen tekee työkyvyttömyyseläkkeen ratkaiseva laitos. Jos hakijalla on rinnakkaista työskentelyä yksityisellä ja julkisella sektorilla, varmistaja on pääasiallisesta eläketurvasta vastaava laitos.

Eläke voidaan myöntää kuntoutusasiaa selvittämättä yleensä vain silloin, kun terveydentila on niin huono, ettei ammatillisella kuntoutuksella saavuteta riittävää työkykyä työhön palaamiseksi.

Muissa tilanteissa työeläkelaitoksen on ennen eläkkeen myöntämistä varmistettava, että hakija ei ole jäänyt tarpeellista kuntoutusta vaille. Eläkehakemuksessa tiedustellaan, onko hakijan kuntoutusmahdollisuuksia selvitetty. Lisäksi kysytään, onko hakija saanut kuntoutusrahaa tai kuntoutukseen liittyvää ansionmenetykskorvausta.

Jos hakijan olosuhteet ovat muuttuneet jonkin muun tahon (esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen) tekemän kuntoutusselvityksen jälkeen, työeläkelaitoksen tulisi selvittää kuntoutustarve ja -mahdollisuudet.

Ristikkäisistä ratkaisuesityksistä neuvoteltaessa on otettava huomioon myös kuntoutusmahdollisuudet.

Kansaneläke on vuoden 1996 alusta lukien tullut kokonaan eläkevähenteiseksi eikä sitä tule maksettavaksi kaikille työeläkkeen saajille. Täällaisissa tilanteissa kansaneläkettä ei yleensä edes haeta. Kuntoutusmahdollisuuksien varmistaminen näissä tapauksissa jää eläkeratkaisun yhteydessä työeläkelaitokselle.

8.2

Kansaneläkelaitoksen selvittelyvelvollisuus

Kansaneläkelaitoksen on tarvittaessa selvitettävä vakuutetun kuntoutustarve viimeistään silloin, kun vakuutetun sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan suorituspäivien lukumäärä ylittää 60 päivää (KKL 6 §). Suorituspäiviin lasketaan myös ne päivärahapäivät, joilta päivärahaa ei tule maksettavaksi hakijan tulojen pienuuden vuoksi. Jos selvittelyssä on todettu, ettei ammatilliseen kuntoutukseen ole tarvetta tai ettei se paranna työmahdollisuuksia, voidaan tätä selvitystä pitää yleensä riittävänä myös työeläkelaitoksessa. Se ei kuitenkaan estä työeläkelaitosta vielä harkitsemaasta kuntoutusasiaa.

Lakiosasto

15.10.1997

Myös Kansaneläkelaitoksella on velvollisuus ennen eläkehakemuksen ratkaisemista varmistaa hakijan kuntoutusmahdollisuudet. Jos Kansaneläkelaitos on myöntämässä työkyvyttömyyseläkkeen, se on varmistanut myös kuntoutusmahdollisuudet. Mikäli hakija myös työeläkelaitoksen mielestä on pysyvästi työkyvytön, ei kuntoutusmahdollisuuksien tutkiminen ole tarpeen.

8.3

Työkyvyttömän kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Työkyvyttömyyseläkettä saavan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen voi tulla esille esim. eläkkeensaajan omasta aloitteesta taikka kuntoutustuen jatkohakemusta käsiteltäessä. Varsinkin silloin, kun kuntoutustuki on myönnetty hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten, kuntoutusmahdollisuudet on jatkohakemuksen yhteydessä selvitettävä.

8.4

Ohjaaminen muiden palveluiden piiriin

Jos henkilö on hakenut kuntoutustukea/työkyvyttömyyseläkettä, on eläkelaitoksen ennen eläkkeen myöntämistä siis varmistettava, että kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty. Jos hakemus ollaan hylkäämässä, on eläkelaitoksen tarpeen mukaan ohjattava hakija hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen taikka muiden palveluiden piiriin. Tällöin tarkoitetaan sekä ns. ensihakemuksia että eläkkeen jatkamista koskevia hakemuksia.

Kun hakemus hylätään, henkilön voidaan pääsääntöisesti katsoa pystyvän entiseen tai sitä vastaavaan työhön. Jos hän palaa aikaisempaan työhönsä, ei yleensä ole tarvetta ohjata häntä muiden palveluiden piiriin. Muissa tilanteissa hänet voidaan neuvoa ottamaan yhteyttä esim. työvoimatoimistoon.

Silloin, kun Kansaneläkelaitos pitää ohjaamista tarpeellisena, se kehottaa hylkäyspäätöksen saajaa aina ottamaan yhteyttä omaan paikallistoimistonsa.

9

KUNTOUTUSASIAN RATKAISEMINEN

9.1

Kuntoutusratkaisujen harkinnanvaraisuus

Kuntoutukseen ryhtyminen on ratkaisevan eläkelaitoksen harkinnassa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei kuntoutukseen ryhtymisestä tai kuntoutushakemuksen hylkäämisestä voi valittaa. Vaikka kyseessä on ns. vapaa harkinta, hakijoita tulee kohdella tasapuolisesti. Samanlaisissa tapauksissa eläkelaitoksen on siis johdonmukaisesti seurattava noudattamaansa käytäntöä.

Lakiosasto

15.10.1997

9.2

Ratkaiseva eläkelaitos

Kuntoutusasian ratkaisee viimeinen, täysitehoisesta eläketurvasta vastaava eläkelaitos. Tämä voi olla joko yksityisen tai julkisen sektorin eläkelaitos. Viimeinen laitos ratkaisee asian ja maksaa kuntoutusrahan, jonka määrässä on otettu huomioon hakijan kaikki TEL:n 8 §:n 4 momentin mukaiset peruseläkkeet.

Jos kuntoutuksen hakijalla on rinnakkaisia työsuhteita tai yritystoimintaa, kuntoutusasian yleensä ratkaisee se eläkelaitos, joka on vakuuttanut hakijan pääasiallisena työnä pidettävän työsuhteen tai yrittäjätoiminnan. Silloin kun kyseessä on kuntoutusraha-asiasta, ei siitä tarvitse neuvotella.

Jos kuntoutusasia on tullut käsiteltäväksi eläkehakemuksen yhteydessä, asian ratkaiseva eläkelaitos määräytyy samoin kuin eläkeasetuksissa on säädetty eläkehakemuksen osalta.

Työeläkkeellä olevaa henkilöä voi ryhtyä kuntouttamaan se eläkelaitos, jonka eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika. Myös Kansaneläkelaitos saattaa ryhtyä kuntouttamaan työeläkkeellä olevaa, esimerkiksi silloin kun henkilö saa vapaakirjaeläkettä.

9.3

Kuntoutussuunnitelman hyväksyminen

Jos kuntoutuja täyttää kohdassa 6 esitetyt kuntoutusedellytykset, työeläkelaitos tutkii lisäksi kuntoutusasiakkaan kuntoutussuunnitelman tarkoituksenmukaisuuden ja toteuttamiskelpoisuuden ennen kuin se antaa kuntoutuslupauksen.

Kuntoutussuunnitelman tavoitteena tulee olla työkyvylle selkeästi nykyistä työtä ja/tai aiempaa työkokemusta paremmin soveltuva työ tai ammatti, jossa kuntoutuja työkyvyn rajoitteistaan huolimatta kykenisi jatkossa työskentelemään.

Myös työllistymismahdollisuudet voidaan ottaa huomioon yleisesti sekä mahdollisen työvoimatoimiston kannan perusteella. Ammatinvalintapsykologin lausunto voi joissain tapauksissa olla myös tarpeen. Työntekijän työllistyminen uuteen koulutettuun ammattiin, on kuitenkin viime kädessä hänen oman aktiivisuutensa varassa.

Yritystoimintaa suunnittelevan kuntoutujan kohdalla tarvitaan aina paikallisten asiantuntijoiden (esim. elinkeinoasiamies tai yritysneuvoja, KERA) kanta yrityksen elinkelpoisuudesta ja markkinatilanteesta. Lisäksi pyydetään rahoitussuunnitelma ja tiedot muista rahoittajatahoista.

Lakiosasto

15.10.1997

9.4

Myönteinen kuntoutuspäätös eli kuntoutuslupaus

TEL 4 h §:n 2 momentin mukaisena kuntoutuspäätöksentekohetkenä pidetään sitä päivää, jolloin työeläkelaitos lupautuu tukemaan kuntoutusta eli antaa kuntoutuslupauksen.

Kuntoutuslupaushetki vastaa työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumaa. Sen mukaan tutkitaan, onko vakuutetulla oikeus tulevaan aikaan, joka on työeläkekuntoutuksen ehdoton edellytys.

Jos kuntoutusasian käsittely pitkittyy esimerkiksi kuntoutustutkimuksen vuoksi eikä vakuutettu enää työskentele, kuntoutuslupauksen antamishetkenä voidaan pitää sitä päivää, jolloin työeläkelaitos ensimmäisen kerran totesi ammatillisen kuntoutuksen tarpeellisuuden.

Kuntoutuksesta ei anneta valituskelpoista päätöstä (TEL 4 n § 2 mom.), mutta siitä huolimatta kuntoutuslupaus annetaan kirjallisena. Kuntoutuslupaus voi kohdistua jo tiettyyn koulutukseen ja tietylle ajalle (kohdennettu kuntoutuslupaus). Se voidaan myös antaa sellaiseen kuntoutukseen, jonka työeläkelaitos myöhemmin hyväksyy.

Kuntoutuslupaushetken mukaan lasketaan myös työkyvyttömyyseläke tapauksessa, jossa eläketapahtuma sattuu kahden vuoden kuluessa kuntoutuksen päättymisestä (TEL 6 c §, 4 mom.).

9.4.1

Kuntoutuslupauksen sitovuus

Kuntoutussuunnitelman tekemisen jälkeen annetaan kuntoutuslupaus, jolla eläkelaitos sitoutuu kustantamaan sovitun kuntoutuksen.

Jos suunnitelma muuttuu tai jos on kulunut yli vuosi kuntoutuslupauksen antamisesta, eläkelaitos voi tarpeen mukaan ottaa kuntoutusasia uudelleen harkittavaksi.

9.4.2

Muu etuus ennen kuntoutuslupausta

Tulevan ajan oikeutta jatkavat TEL:ssa luetellut etuudet kuten esim. sairaus- tai työttömyyspäiväraha. Jos tällaisen etuuden päättymisestä on jo ehtinyt kulua pitkä aika tai etuuskaudessa on ollut katkoksia, tulevan ajan oikeus on voinut sammua. Tällaisessa tapauksessa ei enää ole mahdollisuutta myöntää työeläkelakien mukaista kuntoutusta.

Kuntoutuslupaushetkenä pidetään sitä päivää, jona eläkelaitos päättää ryhtyä tukemaan kuntoutusta. Jos vakuutettu on kuitenkin jäänyt sairauslomalle suoraan työsuhteesta ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman

Lakiosasto

15.10.1997

alkaessa, kuntoutuslupaushetkenä voidaan pitää sairasloman alkamispäivää. Näissä tapauksissa eläketapahtuma määräytyy samalla tavalla kuin työkyvyttömyyseläkkeessä.

Jos vakuutetun työsuhde on muusta syystä päätynyt (esim. työttömyys) eikä hän ole vielä menettänyt oikeuttaan tulevaan aikaan silloin kun kuntoutusasia tulee vireille, kuntoutuslupaushetkenä pidetään sitä päivää, jona eläkelaitos päättää ryhtyä tukemaan kuntoutusta.

9.4.3

Takautuva kuntoutuslupaus

Työeläkejärjestelmä voi myös antaa kuntoutuslupauksen vasta sen jälkeen, kun kuntoutus on jo alkanut. Tällöin kuntoutuslupaushetkenä pidetään viimeistään kuntoutuksen alkamishetkeä ja kuntoutusraha voidaan myöntää jo kuntoutuksen alkamisesta lukien. Sitä maksetaan kuitenkin enintään vuosi takautuvasti kuntoutushakemuksen tekemisestä.

9.4.4

Eläkehakemus ja kuntoutuslupaus

Kuntoutusasia voi tulla vireille eläkehakemuksen yhteydessä. Ellei hakijaa pidetä työkyvyttömänä, mutta työkyvyttömyys uhkaa häntä ilman ammatillista kuntoutusta, hakijalle voidaan antaa kuntoutuslupaus. Näissä tapauksissa eläkehakemus on hylättävä, ellei hakija peruuta eläkehakemustaan.

Jos hakijaa pidetään työkyvyttömänä, mutta eläkelaitoksen mielestä hänen työkykynsä voidaan ammatillisella kuntoutuksella palauttaa, eläke yleensä myönnetään kuntoutustukena. Kuntoutuslupaus annetaan eläkepäätöksen yhteydessä taikka erillisellä kirjeellä.

9.5

Kielteinen kuntoutusratkaisu

Jos kuntoutusratkaisu on kielteinen eikä työeläkelaitos siis ryhdy tukemaan hakijan kuntoutusta, on kielteinen ratkaisu perusteltava. Perusteluilla on merkitystä paitsi hakijalle myös kuntoutusasiain mahdolliselle jatkokäsittelylle.

Kuntoutushakemus hylätään, jos hakijalla ei ole oikeutta tulevaan aikaan tai ammatillisen kuntoutuksen toteuttaminen on jo muualla vireillä. Hakijaa ei myöskään aina voida pitää työeläkekuntoutujana ja kuntoutushakemus hylätään tästä syystä. Tällöin hänen työssäolonsa ei ole vakiintunutta ja/tai hän ei ole ansainnut työeläketurvaa kohtuullisessa määrin.

Hylkäys voi niinkään johtua siitä, ettei hakijalla katsota olevan ammatillisen kuntoutuksen tarvetta. Hän voisi nykyisellä koulutuksellaan jatkaa entisessä tai sen kaltaisessa työssä. Este työeläkekuntoutuksen saamiselle on myös se, ettei hakijan työkyvyttömyyden uhka ole todellinen. Jotta uhka olisi todel-

Lakiosasto

15.10.1997

linen, hakijan työkyvyn heikentymisen tai sairauden oletetaan jo lähivuosina muodostavan esteen työssä suoriutumiselle.

Kuntoutushakemuksen hylkäyssyynä voi olla myös se, ettei suunniteltu kuntoutus ole ammatillista kuntoutusta tai ettei ammatillinen kuntoutussuunnitelma ole toteuttamiskelpoinen.

10

KUNTOUTUSRAHA

Työeläkelaitoksen järjestämän ja rahoittaman kuntoutustutkimuksen ajalta voidaan maksaa kuntoutusrahaa. Kuntoutussuunnitelman hyväksymisen jälkeen kuntoutuslupauksen saaneelle yleensä myönnetään kuntoutusraha kuntoutuksen alkamisesta lähtien. Kuntoutusrahasta annetaan valituskelpoinen päätös.

Eläkkeen saajalle myönnetään työeläkejärjestelmän järjestämän aktiivisen kuntoutuksen ajaksi eläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus eikä kuntoutusrahaa (TEL 4 j § 1 mom.).

10.1

Kuntoutusrahan maksamisaika

Kuntoutuslupauksen saaneella on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kuntoutuksen vuoksi estynyt tekemästä ansiotyötään. Kuntoutusraha voidaan myöntää myös kuukautta lyhyemmältä ajalta (esim. kuntoutustutkimus).

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa eläkelaitoksen harkinnan mukaan myös odotusajalta, jolla tarkoitetaan kuntoutuspäätöksen eli kuntoutuslupauksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen välistä aikaa. Lisäksi kuntoutusrahaa voidaan maksaa kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kummankin syyn perusteella kuntoutusrahaa voidaan maksaa erikseen enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden, jollei sen maksaminen pidemmältä ajalta ole perusteltua kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi (TEL 4 k § 2 mom.).

Odotusajan kuntoutusraha voidaan myöntää henkilölle, jonka kuntoutuksen alkaminen esim. kouluun pääseminen on jo varmistunut. Lisäksi edellytetään, ettei hän saa eläkettä eikä muutakaan toimeentuloturvaa kuten sairauspäivärahaa taikka työttömyyspäivärahaa. Kuntoutusrahan maksaminen odotusajalta voi olla tarpeen myös silloin, kun työn tekeminen ennen kuntoutuksen alkamista ei ole suotavaa terveydentilan kannalta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa erityisestä syystä myös kuntoutusjaksojen välisiltä ajoilta. Esim. pitkäaikaisessa koulutuksessa keväällä päättyvän koulutuksen jatkuessa seuraavana syksynä, voi olla perusteltua maksaa kuntoutusrahaa ainakin yhdeltä kesälomakuukaudelta esim. kesäkuulta.

Esimerkki kuntoutusrahan maksamisesta on liitteenä 8.

Kuntoutusrahan maksamisesta muissa tilanteissa ks. kohdat 15.1 ja 15.1.1.

Lakiosasto

15.10.1997

10.2

Kuntoutusrahan määrä

Kuntoutusraha määräytyy sen työeläketurvan mukaan, johon kuntoutusrahan saajalla olisi ollut oikeus, jos hän kuntoutuspäätöksen tekohetkellä eli kuntoutuslupauksen antohetkellä olisi tullut täysin työkyvyttömäksi.

Kuntoutusrahan määrä on TEL:n 8 §:n 4 momentin mukaisten kaikkien yhteensovitetujen peruseläkkeiden määrä korotettuna 33 prosentilla. TEL 7 d §:n säännös eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta voi tulla sovellettavaksi.

Yksityisen sektorin eläkelaitoksen kuntouttaessa henkilöä otetaan kuntoutusrahaa määrättäessä huomioon myös julkisen sektorin eläketurva. Jos tulevan ajan oikeus on voimassa sekä julkiselta sektorilta että yksityiseltä sektorilta, yksityisen sektorin kuntoutusrahassa otetaan huomioon julkisen sektorin eläketurva tulevine aikoineen.

Vastaavasti julkisen sektorin ryhtyessä kuntouttamaan hakijaa, sen maksama kuntoutusrahaa määrättäessä otetaan huomioon yksityisen sektorin eläketurva.

Kuntoutusrahaa laskettaessa ei oteta huomioon yksityisen sektorin lisäeläkettä eikä kansaneläkettä.

Kuntoutusrahan määrää tarkistetaan TEL-indeksillä ja se voi muuttua muutenkin kuntoutuksen aikana, esimerkiksi uuden yhteensovituksen johdosta.

Vaikka kuntoutusrahan hakija olisi työskennellyt EU- tai ETA-maassa, kuntoutusraha lasketaan kansallisten säännösten mukaisesti eikä EU/ETA-säännösten mukaan.

Jos aikaisemmin kuntoutusrahaa saanutta ryhdytään uudelleen kuntouttamaan ja hänelle myönnetään uuden kuntoutuksen perusteella kuntoutusraha, tulee sitä määrättäessä ottaa huomioon TEL 6 c §:n 2 momentin säännökset (entisin perustein).

Laskuesimerkki työsuhhteessa olevan kuntoutusrahasta (liite 9).

10.3

Kuntoutusraha kuntoutustuen jälkeen

Kuntoutustukea voidaan jatkaa, jos se on myönnetty hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten ja suunnitelman perusteella kuntoutustuen myöntäminen edelleen on perusteltua tai jos todetaan, että kuntoutuminen vie pidemmän ajan kuin alunperin on oletettu. Kuntoutustuen myöntämisen edellytyksenä on aina, että hakijaa pidetään työkyvyttömänä.

Lakiosasto

15.10.1997

Ellei henkilöä enää voida pitää työkyvyttömänä, kuntoutustukea ei jatketa. Jos työeläkelaitos ryhtyy kuitenkin henkilöä kuntouttamaan, hänelle voidaan eläkkeen sijasta myöntää kuntoutusraha aktiivisen kuntoutuksen ajaksi. Kuntoutusraha lasketaan entisen työeläkkeen perusteella korotettuna 33 prosentilla. Kuntoutusrahasta vastaa vain kuntouttava eläkelaitos. Aikaisemmasta kuntoutustuesta puolestaan vastasivat kaikki sitä maksaneet eläkeläiset.

11

KUNTOUTUSKOROTUS

11.1

Kuntoutuskorotuksen maksamisaika

Jos kuntoutustukea tai työkyvyttömyyseläkettä saavaa henkilöä aletaan työeläkelaitoksen toimesta kuntouttaa, maksetaan eläkkeensaajalle kuntoutuskorotusta.

Kuntoutuskorotusta maksetaan vain niiltä täysiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan aktiivinen kuntoutus kestää. Sitä ei siis makseta väli- eikä odotusajoilta. Sitä maksetaan yleensä vain, jos kuntoutustoimenpide kestää ainakin yhden kalenterikuukauden pituisen ajan.

Esimerkki kuntoutuskorotuksen maksamisesta on liitteenä 10.

Kuntoutuskorotuksen maksamisesta ks. kohdat 15.2 ja 15.2.1.

11.2

Kuntoutuskorotuksen määrä

Kuntoutuskorotuksen määrä on 33 prosenttia TEL 8 §:n 4 momentin mukaisen yhteensovitettujen, maksussa olevien eläkkeiden määrästä. Kaikki kuntoutustukea tai työkyvyttömyyseläkettä maksavat työeläkelaitokset maksavat omaan eläkkeeseensä 33 prosentin korotuksen.

Kuntoutuskorotus määräytyy maksussa olevien kuntoutustukien tai työkyvyttömyyseläkkeiden perusteella. Yksityisen järjestelmän eläkkeet otetaan huomioon vähimmäiseläketurvan mukaisina. Jos osa kuntoutustuista tai eläkkeistä on suoritettu kertasuorituksena, ei niiden osalta lasketa kuntoutuskorotusta.

Kansaneläkkeen määrää ei oteta huomioon kuntoutuskorotusta laskettaessa.

Jos kuntoutustuen tai eläkkeen määrä yhteensovituksen vuoksi muuttuu, myös kuntoutuskorotus muuttuu. Jos kuntoutustuen tai eläkkeen määrä putoaa nolaksi, myös kuntoutuskorotus on nolla markkaa. Näin voi käydä mm. silloin, kun työeläkekuntoutusetuutta saava vammautuu liikenteessä. Usein kuntoutus näissä tilanteissa keskeytyy tai lakkaa. Vastuu kuntoutuk-

Lakiosasto

15.10.1997

sesta voi myös siirtyä liikennevakuutusyhtiölle. Joissakin tapauksissa työeläkelaitoksen järjestämä kuntoutus voi jatkua jonkin ajan kuluttua.

Jos hakija on työskennellyt EU- tai ETA-maassa ja on eläkkeensaaja, 33 prosentin kuntoutuskorotus lasketaan sen työeläkkeen perusteella, jota eläkkeensaaja saa. EU-kierrosta ei siten käynnistetä kuntoutuskorotuksen vuoksi.

Jos eläkkeensaajaa on ryhdytty kuntouttamaan ennen vuotta 1996, hänelle maksettiin kuntoutusrahaa, joka oli eläkkeen määrä lisättynä 10 prosentilla. Vaikka eläkkeensaajalle ei enää myönnetä kuntoutusrahaa, maksussa olevia eläkkeensaajien kuntoutusrahoja jatketaan vanhojen säännösten mukaisesti kuntoutuksen päättymiseen saakka.

Laskuesimerkki kuntoutuskorotuksesta (liite 11).

11.3

Kuntoutuskorotus osatyökyvyttömyyseläkkeensaajalle

Jos kuntoutustoimet koskevat osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevaa, on kuntoutuskorotus 33 prosenttia osaeläkkeestä.

Useimmiten osatyökyvyttömyyseläkettä saava joutuu kuitenkin olemaan pois työstä kuntoutuksen vuoksi. Tällöin eläke voidaan maksaa kuntoutuksen ajalta täyden eläkkeen suuruisena, myös silloin kun kuntoutus jää alle vuoden mittaiseksi (TEL 5 b § 5 mom.). Vastaavasti kuntoutuskorotus lasketaan tällöin täydestä eläkkeestä.

12

KUNTOUTUSRAHA- TAI KUNTOUTUSKOROTUSPÄÄTÖS

Kuntoutusrahasta päätöksen antaa vain yksi kuntoutuksesta vastaava eläkelaitos. Kuntoutuskorotuksesta päätöksen antavat kaikki eläkettä tai kuntoutustukea maksavat työeläkelaitokset.

Kuntoutuskorotuksesta annetaan erillinen päätös ellei sitä ole annettu jo kuntoutustukipäätöksen yhteydessä.

12.1

Kuntoutusraha

Kuntoutusrahaa koskevasta päätöksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä on säädetty eläkepäätöksestä (TEL 4 n §). Se voidaan siis tarvittaessa antaa myös väliaikaisena. Kuntoutusrahapäätös tulee eläkepäätöksen tavoin toimittaa hakijalle postitse. Päätökseen liitetään laskelma kuntoutusrahan muodostumisesta.

Lakiosasto

15.10.1997

Päätöksellä todetaan, että kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutuksen ajalta. Siinä mainitaan kuntoutusrahan alkamishetki ja todennäköinen päättymispäivä. Lisäksi todetaan, että kuntoutujalla on velvollisuus toimittaa selvitys kuntoutuksen jatkumisesta, esimerkiksi todistus koulusta aina uuden lukukauden alkaessa.

Kuntoutusrahaa koskevalla päätöksellä voidaan ilmoittaa myös kuntoutusrahan maksamisesta odotusajalta ennen kuntoutuksen alkamista ja kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta, vaikka tältä osin ei olekaan valitusoikeutta (TEL 4 m § 2 momentti).

12.2

Kuntoutuskorotus

Kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi aktiivisen kuntoutuksen ajalta maksettavasta kuntoutuskorotuksesta annetaan yleensä erillinen päätös. Tämä päätös saattaa sisältää myös kuntoutuslupauksen, jolloin kuntoutuslupauksesta ei tarvitse ilmoittaa erikseen. Kuntoutuslupauksessa hakijalle selvitetään kuntoutuskorotuksen maksamisen edellytykset (mm. sen maksaminen täysiltä kalenterikuukausilta).

Jos päätös kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä on annettu väliaikaisena, myös päätös sen lisänä maksettavasta kuntoutuskorotuksesta annetaan ensin väliaikaisena.

13

ILMOITUSVELVOLLISUUS, LAKKAUTTAMINEN JA TAKAISINPERINTÄ

Kuntoutusrahasta on voimassa mm. mitä eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta ja eläkkeen takaisinperinnästä on säädetty (TEL 4 n §).

Eläkelaitos voi tarvittaessa vaatia selvitystä kuntoutuksen jatkumisesta. Selvitys voidaan vaatia sekä kuntoutusrahan että kuntoutuskorotuksen saajalta. Jos kuntoutus on keskeytynyt, kuntoutusrahan tai kuntoutuskorotuksen maksaminen voidaan tarvittaessa lakkauttaa seuraavasta eräntymispäivästä.

Jos kuntoutusraha tai kuntoutuskorotus lakkautetaan, siitä annetaan muutoksenhakuosoituksella varustettu päätös. Jos kuntoutusrahaa tai korotusta on maksettu perusteetta, ne voidaan aiheettomasti maksettuina etuuksina periä takaisin. Aiheetta maksettu kuntoutuskorotus voidaan kuitata myös vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä (kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä).

14

MUUTOKSENHAKU

Kuntoutuslupauksen antamisesta taikka kuntoutuksen epäämisestä ei voi valittaa.

TEL:ssä on nimenomaan säädetty muutoksenhakukielto siltä osin, kuin kyseessä on oikeus kuntoutukseen tai oikeus kuntoutusrahaan kuntoutuspää-

Lakiosasto

15.10.1997

töksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Myöskään päätöksestä, joka koskee harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei saa valittaa (TEL 4 n § 2 mom).

Kustannusten korvaamista ei ole erikseen mainittu TEL 4 n §:n 2 momentissa. Eläkelautakunta on käsitellyt valituksen, joka koski mm. kuntoutuskulujen korvaamista. Tässä konkreettisessa tapauksessa kuntoutuskuluja ei ollut, koska valittajalle ei ollut myönnetty työeläkekuntoutusta:

..."Sitä osin kun valituskirjelmä koskee kuntoutuskustannusten korvaamista vaade jätetään tutkimatta, koska valittajalla ei ole oikeus-suojan tarvetta". (ELK 2885/96)

Kuntoutusrahan maksupäätöksestä on muutoksenhakuoikeus. Oikeus hakea muutosta koskee kuntoutusrahan määrää sekä kuntoutusrahan maksuaikaa, jos syntyy epäselvyyttä siitä, miltä ajalta henkilö on estynyt tekemästä ansiotyötään työeläkekuntoutuksen vuoksi.

Muutoksenhakukirjelmä toimitetaan mahdollista itseoikaisua varten ensin eläkelaitokseen kuten eläkepäätöksissäkin. Ellei eläkelaitos suostu hakijan vaatimukseen, se toimittaa muutoksenhakukirjelmän eläkelautakuntaan. Eläkelautakunnan päätöksestä voi edelleen valittaa vakuutusoihteuteen.

Myös kuntoutuskorotuksen maksupäätöksestä on muutoksenhakuoikeus.

15

KUNTOUTUSAIKAISTEN ETUUKSIEN MAKSAMINEN

15.1

Kuntoutusrahan maksaminen

Kuntoutusrahan maksamisesta on voimassa soveltuvin osin mitä eläkkeen maksamisesta on säädetty, joten kuntoutusraha maksetaan eläkkeen tavoin yleensä kuukausittain (TEL 4 n §). Kuntoutusrahan maksaminen alkaa kuitenkin viimeistään kuntoutuksen alkamispäivänä ja lakkaa kuntoutuksen päättyessä.

Joissakin tapauksissa kuntoutusraha voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta, esimerkiksi lyhyen kuntoutustutkimuksen ajalta. Laskettaessa kuntoutusrahaa alle kuukauden jaksolle käytetään jakajana 30 päivää.

Kuntoutusrahaa maksettaessa ei noudateta ensisijaisuusaikaa, koska kuntoutusraha-ajalta ei makseta sairausvakuutuspäivärahaa. Jos kuntoutuja sairastuu kuntoutuksen aikana ja sairaus jatkuu yli kuukauden, voidaan kuntoutusrahan maksaminen keskeyttää sairauden ajaksi. Joissakin tilanteissa voidaan kuntoutusrahan maksamista jatkaa, jos henkilöllä ei ansiotulojen puuttumisen tai päivärahaoikeuden päättymisen vuoksi ole oikeutta sairauspäivärahaan ja henkilön kuntoutus jatkuu sairauden jälkeen (ks. myös kohta 15.1.1).

Lakiosasto

15.10.1997

Jos henkilö on kuntoutuksen aikana työkokeilussa ja hänet lomautetaan, kuntoutusrahan maksaminen jatkuu lyhytkestoisen lomautuksen ajan. Edellytyksenä kuitenkin on, että työkokeilu jatkuu lomautuksen jälkeen.

Jos kuntoutusrahan maksaminen viivästyy, se maksetaan viivästysajalta korotettuna. Viivästysaika lasketaan kuntoutusrahan maksamiseen vaadittavan selvityksen (esim. todistus koulun alkamisesta) saapumisesta eläkelaitokseen.

Jos kuntoutusraha myönnetään takautuvasti vasta sen jälkeen, kun kuntoutus on jo alkanut, sitä ei makseta takautuvasti vuotta pitemmältä ajalta. Vuoden aika lasketaan siitä, kun kuntoutusasia on tullut vireille työeläkelaitoksessa (K-hakemus, vapaamuotoinen hakemus tai työkyvyttömyyseläkehakemus).

Kuntoutusrahan myöntämisen edellytyksenä on, että kuntoutuja on estynyt tekemästä ansiotyötä. Tästä huolimatta kuntoutuja voi tehdä jonkin verran muutakin kuin kuntoutukseen liittyvää ansiotyötä kuntoutusaikana. Jos ansiot kuitenkin nousevat huomattavan suuriksi, eläkelaitos harkitsee, onko kuntoutusrahan maksamiseen enää perusteita. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin samaa käytäntöä kuin työkyvyttömyyseläkkeessä.

Kuntoutusraha on veronalaista tuloa. Ennakonpidätys vuodelta 1997 suoritetaan palkkaa varten määrätyn pidätysprosentin mukaan korotettuna 2 prosenttiyksiköllä (Telan suositus 1/27.3.1997). Ennakonpidätyksen määrän verottaja vahvistaa vuosittain.

15.1.1

Kuntoutusrahan maksaminen muulle kuin kuntoutujalle

Yleistä

Kuntoutusrahan maksamisesta muulle kuin kuntoutujalle itselleen noudatetaan soveltuvin osin samoja ohjeita kuin eläkkeen maksamisesta muulle kuin eläkkeensaajalle (TEL 19 a - 19 c §, ks. myös yleiskirje A 33/88, Eläkkeen maksaminen muulle kuin eläkkeen saajalle itselleen).

Työnantajalle

Työnantaja voi maksaa työntekijälle kuntoutukseen liittyen palkkaa kuntoutusaikana. Tällöin kuntoutusraha maksetaan työnantajalle samalta ajalta maksettua palkkaa vastaavalta osalta (TEL 4 n § 3 momentti). Mikäli palkka on kuntoutusrahaa pienempi, maksetaan erotus kuntoutujalle. Työnantajalle maksetaan bruttopalkkaa vastaava osuus kuntoutusrahasta. Työnantajalle ei kuitenkaan makseta sosiaaliturvamaksujen osuutta.

Kuntoutusraha maksetaan työnantajalle jos työnantajan hakemus on saapunut eläkelaitokselle ennen kuntoutusrahan suorittamista.

Lakiosasto

15.10.1997

Sairausvakuutusrahastolle

Kuntoutusrahan maksamisesta sairausvakuutusrahastolle ei ole erityissäännöstä (TEL 4 d § koskee eläkkeen maksamista sairausvakuutusrahastolle).

Kansaneläkelaitos ei myönnä kuntoutusrahaa ja sairauspäivärahaa samalle ajalle. Myöskään työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa ei tulisi myöntää ajalle, jolta on jo maksettu sairauspäivärahaa. Tällöin henkilö on jo sairauden, eikä kuntoutuksen vuoksi estynyt tekemästä ansiotyötään.

Jos henkilölle kuitenkin myönnetään kuntoutuslupauksen mukaisesti tai muuten kuntoutusraha sairauspäivärahan päälle, suoritetaan kuntoutusraha sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa (TEL 4 d § 4 momentti).

15.2

Kuntoutuskorotuksen maksaminen

Kuntoutuskorotusta maksetaan vain niiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan työeläkejärjestelmän tukema aktiivinen kuntoutus kestää (TEL 4 j § 3 momentti, VEL 18 f § 3 momentti, KES 8 e § 3 momentti). Päätöksen kuntoutuskorotuksen maksamisesta tekee kuntoutuksesta päättänyt laitos ja muut työeläkelaitokset noudattavat tätä päätöstä.

Jos kuntoutus ajoittuu kahden kalenterikuukauden ajalle, mutta kestää yhteensä vähintään 30 päivän pituisen jakson, kuntoutuskorotus maksetaan ja kohdennetaan jälkimmäiselle kalenterikuukaudelle. Jos kuntoutus ajoittuu useamman kuukauden ajalle siten, että se alkaa aivan kuukauden alkupäivinä tai loppuu kuukauden viimeisinä päivinä, voidaan korotus maksaa näiltäkin kuukausilta.

Jos aktiivinen kuntoutus kestää vähemmän kuin 30 päivän pituisen jakson, kuntoutuskorotusta ei tule lainkaan maksettavaksi, vaikka kuntoutuslupaus olisi annettu. Näissä tilanteissa kuntoutuksesta aiheutuvat kulut kuitenkin korvataan.

Kuntoutuskorotusta ei makseta esim. kansaneläkejärjestelmän taikka terveydenhuollon järjestämän kuntoutuksen ajalta. Tältä ajalta kuntoutustuen saajalla saattaa olla oikeus Kansaneläkelaitoksen maksamaan kuntoutusrahalain 16 §:n mukaiseen kuntoutusrahaan. Kansaneläkelaitos maksaa kuntoutusrahaa kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vain 30 päivän omavastuun jälkeen jatkuvalta kuntoutukselta.

Verolainsäädännön mukaan myös kuntoutuskorotus katsotaan eläkkeeksi. Kuntoutustuen tai toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen korotuksesta ennakonpidätys toimitetaan tällä hetkellä 40 % suuruisena. Ennakonpidätyksen määrä vahvistetaan vuosittain verohallituksen päätöksen mukaisesti.

Lakiosasto

15.10.1997

15.2.1

Kuntoutuskorotuksen maksaminen muulle kuin etuuden saajalle

Kuntoutuskorotukseen sovelletaan kuntoutusrahan tavoin, mitä eläkkeen maksamisesta muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen on säädetty.

Jos kuntoutustukea tai työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö on työkokeilussa, eläkettä tai kuntoutustukea ei voida maksaa työnantajalle. Kuntoutustuki ja työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa työnantajalle vain sairausajan palkan osalta.

16

VAKUUTUSMAKSUJEN PERINTÄ JA ULOSOTTO

Kuntoutusrahasta ja kuntoutuskorotuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä eläkkeen maksamisesta on säädetty. Näin ollen myöskin maksamattomia vakuutusmaksuja voidaan periä kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen YEL- tai MYEL-eläkkeen osasta (kuitenkin enintään yksi kolmasosa).

Koska kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus on palkan sijaan tuleva etuus, sen nettomäärästä voidaan eläkkeiden tavoin ulosmitata enintään 1/3. Suojaosuudesta annetut määräykset tulee kuitenkin ottaa huomioon. Ulosmittauskelpoisen osuuden määrittelee ulosottomies.

Kuntoutuksesta aiheutuvien kustannusten korvauksia ei saa ulosmitata.

Vakuutusmaksujen periminen kuntoutusrahasta tai kuntoutuskorotuksesta on siis mahdollista, mutta kuntoutuksen onnistumisen kannalta tulisi kuitenkin tapaus tapaukselta harkita, onko periminen tarkoituksenmukaista.

17

KUSTANNUSTEN KORVAAMINEN

Kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen lisäksi maksetaan kuntoutuksesta aiheutuvat välittömät ja tarpeelliset kulut kuten koulumaksut, kirja- ja opintovälinehankinnat sekä matkakustannukset (TEL 4 m §). Näistä kustannuksista Työeläkelaitosten Liitto antaa vuosittain soveltamissuosituksen.

18

TYÖKOKEILUN AIKAINEN TAPATURMAVAKUUTUS

Jos kuntoutuja on työkokeilussa tai työhönvalmennuksessa, jossa työnantaja ei maksa hänelle palkkaa, eläkelaitoksen tulee järjestää kuntoutujalle työkokeilun ajaksi tapaturmavakuutuslain mukainen vapaaehtoinen vakuutus (TVL 57 § 2 mom.). VEL:ssä on erillinen säännös, jonka mukaan kuntoutujalle korvataan mahdollisesta työtapaturmasta aiheutunut vahinko (VEL 18 b § 4 mom.).

Lakiosasto

15.10.1997

19

ELÄKKEEN KARTTUMINEN KUNTOUTUSAJALTA

Kuntoutustuella tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevalle ei kartu eläkettä, vaikka hän olisi kuntoutuksen aikana työssä, koska kuntoutusetuuden pohjana on aina ns. täysitehoinen eläke. Kuntoutustuki- tai työkyvyttömyyseläkeajasta muodostuu työsuhderekisteriin ns. eläkejakso.

TEL:n mukaista kuntoutusraha-aikaa ei rinnasteta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi eikä siltä ajalta siis muodostu eläkejaksoa, mutta sen sijaan aika otetaan huomioon työeläkelisään oikeuttavana aikana. Julkisen sektorin säännökset poikkeavat edellä mainitusta.

Jos työntekijä on työeläkelakien piiriin kuuluvassa työsuhteessa tai toimii yrittäjänä kuntoutusrahan rinnalla, karttuu hänelle tästä työstä normaalisti eläkettä. Jos kuntoutusrahan rinnalla on täyden vuoden jatkuva työsuhde tai yrittäjätoiminta, ei kuntoutusraha-aikaa oteta huomioon työeläkelisää laskettaessa (TEL 7 f §, 2 mom.).

20

KUNTOUTUKSEN JÄLKEINEN TOIMEENTULO

20.1

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus kuntoutusrahan jälkeen

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta voidaan kuntoutusrahaa saaneelle eläkelaitoksen harkinnan mukaan maksaa kuntoutusavustusta, jos sitä pidetään työllistymisen kannalta tarpeellisena. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Se on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen.

Harkinnanvaraisesta kuntoutusavustuksesta ei ole muutoksenhakuoikeutta.

Koska harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan, selvitetään päivärahatiedot työttömyyskassasta tai Kansaneläkelaitoksesta ennen kuntoutusavustuksen maksamista.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen ennakonpidätys toimitetaan vuosittain vahvistettavan palkansaajalle päätoimesta maksettavasta palkasta verokorttiin merkityn perus- ja lisäprosentin mukaan tai verokorttiin palkkaa varten merkityn muun henkilökohtaisen pidätysprosentin mukaan.

Lakiosasto

15.10.1997

20.2

Osaeläke täyden kuntoutustuen jatkona

Jos työeläkelaitos on kuntouttanut henkilöä ja maksanut kuntoutusajalta täyttä kuntoutustukea, voidaan täyden kuntoutustuen jatkona myöntää osaeläkkeen suuruinen kuntoutustuki (ks. myös yleiskirje A 23/91, Työkyvyttömyyseläkkeet, kohta 13.2).

20.3

Työkyvyttömyyseläke kuntoutuksen jälkeen

20.3.1

Eläketapahtuma enintään kahden vuoden kuluessa kuntoutusrahasta

On mahdollista, että kuntoutuja tulee työkyvyttömäksi kuntoutuksen aikana tai pian kuntoutuksen jälkeen työhön palattuaan. Jos eläketapahtuma sattuu kuntoutuksen aikana tai ennen kuin työeläkelakien mukaisen kuntoutusrahan päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, työkyvyttömyyseläke määrätään niillä perusteilla, joilla se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä eli kuntoutuslupauksen tekohetkellä (TEL 6 c §, 4 mom.). Näin eläketurva ei heikkene kuntoutuksen vuoksi. Kuntoutusrahan myöntänyt eläkelaitos myöntää tällöin tulevan ajan työkyvyttömyyseläkkeen ja mahdolliset vapaakirjalaitokset myöntävät omat eläkkeensä.

Mikäli kuntoutusrahaa on maksettu Kelan toimesta, ei edellä mainittu säännös tule sovellettavaksi.

Jälkikarenssiajan pidentyminen

Jälkikarenssiaikaa pidentävät työeläkelakien ja kuntoutusrahain perusteella maksettu kuntoutusraha sekä tapaturma- ja liikennevakuutuksen maksamat ansiomenetykskorvaukset (TEL 6 a § 2 momentti 5 kohta).

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus ei kuitenkaan jatka tulevan ajan oikeutta.

20.3.2

Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke

Lähtökohtana on, että kuntoutusraha myönnetään henkilölle, jonka työkyky on heikentynyt, mutta joka ei ole työkyvytön. Jos hän kuitenkin tulee kuntoutuksen aikana työkyvyttömäksi ja täyttää työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, hänelle voidaan myöntää työkyvyttömyyseläke.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää takautuvasti, mutta eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta eläkkeen saaja on saanut työeläkejärjestelmän tai Kelan maksamaa kuntoutusrahaa, ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perus-

Lakiosasto

15.10.1997

teella. Takautuvaa eläkettä ei makseta kenellekään, jos takautuva aika ajoittuu kokonaan 1.1.1996 jälkeiseen aikaan (TEL 4 d §, 6 mom.).

Jos osa tai koko takautuva aika on ennen vuotta 1996, kuntoutusrahan ylittävä eläkkeen määrä maksetaan eläkkeensaajalle itselleen.

21

ILMOITUSLIIKENNE

21.1

Ilmoitusliikenne työsuhderekisteriin

TEL-työsuhde ilmoitetaan päättyneeksi sinä päivänä, jona palkanmaksu päättyy. Jos työntekijä kuitenkin kuntoutetaan entisen työnantajansa palvelukseen, TEL-työsuhdetta ei katkaista, ellei palkaton jakso ole yli vuoden mittainen.

Yrittäjillä ja maatalousyrittäjillä vakuutus pidetään voimassa, mikäli yrittäjätoiminta jatkuu kuntoutuksen aikana. Kuntoutuksen ajaksi työtuloa voidaan muuttaa työpanosta vastaavasti.

21.2

Ilmoitusliikenne eläketapahtumarekisteriin

Eläkelaitoksen on ilmoitettava kuntoutustoimenpiteistään ja kuntoutusrahapäätöksestään Kansaneläkelaitokselle (TEL 4 n §, 2 momentti). Tieto kuntoutuslupauksesta välitetään paperilla Kelan tietoliikenneyksikköön, joka välittää koneellisesti tiedon paikallistoimistoille.

Kuntoutusyhteistyön sujuvuuden vuoksi on Kelan kanssa sovittu, että työeläkelaitos ilmoittaa kuntoutusasiaa Kelassa hoitavalle henkilölle kielteisestä kuntoutusratkaisusta silloin kun kuntoutusasia on tullut Kelan kautta työeläkelaitokseen vireille.

Kuntoutusasian vireilläoloa ei merkitä Eläketurvakeskuksen vireilläolorekisteriin, mutta tieto kuntoutusrahapäätöksestä tai kuntoutuskorotuksesta ilmoitetaan eläketapahtumarekisteriin. Sieltä tieto välittyy edelleen Kansaneläkelaitokselle.

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei ilmoiteta eläketapahtumarekisteriin.

Eläketurvakeskuksen rekisterissä ei ole tietoa Kansaneläkelaitoksen aloittamasta kuntoutuksesta. Työeläkelaitos saa tarvittaessa tiedot Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspäätöksestä ja sen maksamista kuntoutusrahajaksoista. SV 85-lomakkeella. Ks tarkemmin yleiskirje C 5/91.

Lakiosasto

15.10.1997

22

KUSTANNUKSET JA VASTUUNJAKO

Kuntoutusraha on sen myöntäneen TEL-eläkelaitoksen vastuulla vastaavalta osin kuin työkyvyttömyyseläke. Tämän tason ylittävä kuntoutusrahan osa on eläkelaitosten yhteisellä vastuulla.

Kuntoutustuen osalta eläkelaitosten vastuu on sama kuin muissa työkyvyttömyyseläkkeissä. Kuntoutuskorotus jää eläkelaitosten yhteiselle vastuulle.

Kuntoutuksesta johtuvista kulukorvauksista vastaa kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos. Tämä laitos vastaa myös harkinnanvaraisesta kuntoutusavustuksesta.

Kuntoutusrahan rahastoitu osa ja yhteisesti kustannettavat kuntoutustuki ja kuntoutusraha on määritelty yksityisen sektorin osalta vastuunjakoperusteissa. Ks. yleiskirje B 2/97, Vastuunjakopäätös ja -perusteet.

Seuraavassa on käsitelty vain TEL:n kustannuksia eläkevakuutusyhtiöiden, eläkekassojen ja eläkesäätiöiden osalta.

22.1

Eläkevakuutusyhtiöt (TEL)

Täyden omavastuun piirissä (vähintään 1000 työntekijää) olevalle suurtyönantajalle ohjataan kuntoutusrahan perusosan aiheuttamista kustannuksista puolet. Perusosalla tarkoitetaan työkyvyttömyyseläkkeen suuruista osaa kuntoutusrahasta. Kuntoutustuen kustannukset ohjautuvat omavastuulle työnantajalle kokonaan kuten työkyvyttömyyseläkkeenkin kustannukset. Esimerkki TEL-suurtyönantajalle kuntoutusrahan, kuntoutustuen ja työkyvyttömyyseläkkeen aiheuttamista kustannuksista on liitteessä 12.

22.2

Eläkekassat ja eläkesäätiöt

Kuntoutusrahasta, kuntoutustuesta ja kuntoutuskorotuksesta eläkelaitoksen vastuulle jäävä osa määräytyy eläkekassoissa ja eläkesäätiöissä samoin kuin työeläkeyhtiöissä.

Työnantajan omavastuu eläkekassassa ja eläkesäätiössä määräytyy yleensä seuraavassa esitetyllä tavalla, mutta vastuu voidaan eläkekassan tai tasaavaa mallia noudattavan yhteiseläkesäätiön säännöissä ja laskuperusteissa määrätä muullakin tavalla.

Lakiosasto

15.10.1997

Työnantajan vastuu eläkekassassa

Kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan perusosasta eläkelaitoksen vastuulle jäävä kustannus kohdistuu eläkekassassa siihen kuuluville työnantajille työnantajien palkkasummien mukaisessa suhteessa.

Työnantajan omavastuu eläkesäätiöissä

Yhden työnantajan eläkesäätiössä kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan perusosasta eläkelaitokselle jäävä vastuu kohdistuu kokonaisuudessaan suoraan työnantajalle.

Jos useamman työnantajan yhteiseläkesäätiössä noudatetaan ns. tasaavaa mallia, kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan perusosasta aiheutuva vastuu kohdistuu kaikille säätiöön kuuluville työnantajille niiden palkkasummien mukaisessa suhteessa. Ns. työnantajakohtaisessa mallissa kustannukset kohdistuvat sitä vastoin suoraan sille työnantajalle, jonka palveluksen perusteella tuleva aika on määrätty (ellei säännöissä ole muuta määrätty).

Lakiosasto

15.10.1997

1

ESIMERKKI KUNTOUTUSTAPAUKSEN ETENEMISESTÄ**ASIA VIREILLE K-HAKEMUKSELLA**

Kuntoutushakemuksen liitteenä on B-lausunto, josta saadaan tietoa työkyvystä. Joskus hakemuksessa on myös oma kuntoutussuunnitelma. Useimmiten valmista suunnitelmaa ei kuitenkaan ole.

KUNTOUTUSEDELLYTYSTEN TARKISTAMINEN

Eläkelaitos tutkii, että hakijalla olisi tulevan ajan oikeus voimassa. Lisäksi tarkistetaan, ettei kuntoutusasia ole muualla vireillä (K-lomakkeen kohta 11). Tarvittaessa voidaan ottaa yhteyttä Kelan paikallistoimistoon.

Työeläkekuntoutuksen edellytyksenä on lisäksi, että hakijan työässäolo on vakiintunut ja hänellä on jo ansaittua eläketurvaa.

Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri tutkii lähinnä liitteenä olevan B-lääkärintilauksen perusteella, uhkaako hakijaa todennäköinen työkyvyttömyys ilman ammatillista kuntoutusta. Tarvittaessa hankitaan lisäselvitystä hakijan terveydentilasta esim. lähettämällä hakija erikoislääkärille.

Kun edellä olevat muodolliset ja asialliset kuntoutusedellytykset on tarkistettu voidaan antaa alustava kuntoutuslupaus tai hylätä kuntoutushakemus.

KUNTOUTUSASIAN SELVITTELY

Ellei valmista suunnitelmaa ole, selvitetään yleensä ensin yhteistyössä hakijan ja hänen työnantajan kanssa mahdollisuudet työn ja työolosuhteiden muuttamiseksi sellaisiksi, että hakija sairaudestaan huolimatta selviytyy työssä. Tällöin kysymykseen voi tulla esim. entisen työn kokeileminen osaaikaisena tai uuden työn kokeileminen entisen työnantajan palveluksessa. Mikäli työ tällöin vaatii uusia valmiuksia, työeläkelaitos voi kuntoutuksena kustantaa tarvittavan kurssituksen tai koulutuksen.

Elleivät työpaikalla tehtävät toimenpiteet riitä, selvitetään millä tavalla hakija pystyy jatkamaan työelämässä. Tällöin hakijaa voidaan neuvoa kääntymään esim. työvoimatoimiston erikoistyövoimaneuvojan tai ammatinvalinnan ohjaajan puoleen. Mikäli tätä kautta löydetään kuntoutujalle sopiva kurssi tai koulutus, johon kuntoutuja hyväksytään, työeläkelaitos voi kustantaa koulutuksen.

Jos kuntoutusasia ei edellä mainituilla toimenpiteillä selviä, voidaan hakija lähettää kuntoutustutkimukseen.

Kuntoutustutkimuksia tekeviä laitoksia on omistus pohjaltaan ja tavoitteeltaan erilaisia ympäri Suomen (luettelo laitoksista on tämän liitteen lopussa). Lai-

Lakiosasto

15.10.1997

2

tosten tutkimukset ovat laajuudeltaan erilaisia ja myös eri hintaisia. Eläkelaitos harkitsee jokaisessa tapauksessa, mihin se hakijan lähettää.

Jos K-hakemuksessa on valmis kuntoutussuunnitelma, tutkitaan sen tarpeellisuus ja toteuttamiskelpoisuus.

Kuntoutussuunnitelman tuottamisessa ja kuntoutusprosessin tukemisessa ja seuraamisessa voidaan aina käyttää apuna Vakuutusalan kuntoutuskeskusta (VKK, osoite: Hopeatie 2, 00440 HELSINKI, p. (09) 680 4070).

KUNTOUTUSLUPAUS

Mikäli työeläkelaitos pitää ammatillista kuntoutusta perusteltuna, eläkelaitos voi jo ennen tarkemman kuntoutussuunnitelman tekoa antaa yleisellä tasolla olevan kuntoutuslupauksen. Kuntoutussuunnitelman tekemisen jälkeen annetaan kohdennettu eli yksilöity kuntoutuslupaus.

Kuntoutuslupaus toimitetaan aina Kelan tietohallintoyksikköön tiedoksi.

Kuntoutuslupauksen saatuaan kuntoutujalta odotetaan itseltään myös aktiivisuutta esim. hänen tulee pyrkiä kuntoutussuunnitelman mukaiselle kurssille tai oppilaitokseen.

KUNTOUTUSRAHAN MAKSAMINEN

Työkokeilun tai kuntoutussuunnitelman tutkimusjaksojen ajalta kuntoutujalle voidaan maksaa kuntoutusrahaa. Lisäksi voidaan korvata erilaisia kustannuksia TELAn ohjeen mukaisesti (esim. matkakustannukset). Työeläkelaitos maksaa myös mahdollisen kuntoutustutkimuksen kustannukset.

Jos kuntoutuja on hyväksytty kurssille tai oppilaitokseen, voidaan hänelle alkaa maksaa kuntoutusrahaa odotusajalta, ellei hän ole työssä tai saa jotakin muuta etuutta esim. työttömyyspäivärahaa.

Kuntoutusrahajaksot ilmoitetaan eläketapahtumarekisteriin, joten tieto niistä välittyy Kelaan.

KUNTOUTUSPROSESSIN SEURAAMINEN

Kuntoutusohjelman alkaessa kuntoutuja ja eläkelaitoksen kuntoutusasioiden hoitaja yleensä sopivat siitä, miten pidetään yhteyttä kuntoutusprosessin aikana.

Osa kuntoutujista toteuttaa kuntoutusohjelman itsenäisesti. He lähettävät laskut, todistukset ja opiskelun alkamisilmoitukset eläkelaitokselle. Niiden perusteella eläkelaitoksen kuntoutusasioiden hoitaja seuraa ohjelman toteutumista. Osa kuntoutujista tarvitsee enemmän yhteydenpitoa ja tukea ohjelman toteuttamisessa.

Kuntoutussuunnitelmaa voidaan joutua tarkistamaan kesken kuntoutuksen. Kuntoutujan terveydentila ja muut olosuhteet voivat muuttua. Kuntoutussuunnitelma voi myös osoittautua liian vaativaksi. Tällöin kuntoutujan kanssa

Lakiosasto

15.10.1997

3

yhdessä haetaan sellaisia ratkaisuja, joiden avulla asetettu tavoite voidaan saavuttaa. Muutoksia voidaan joutua tekemään esim. kuntoutussuunnitelman aikatauluun tai sisältöön. Joskus joudutaan miettimään koko suunnitelma uudelleen.

KUNTOUTUKSEN JÄLKEEN

Jos kuntoutuja on työeläkejärjestelmän tukemana saanut koulutuksen uuteen ammattiin, ei sairaus tai työkyvyttömyyden uhka enää estä häntä selviytymästä uuden ammatin mukaisessa työssä. Sairaudesta voi kuitenkin olla haittaa hakeuduttaessa työhön koulutuksen jälkeen. Työeläkelaitos voi tällöin tukea työhönpaluuta esim. työkokeilun ajaksi myönnettävällä kuntoutusrahalta.

Myös harkinnanvarainen kuntoutusavustus voi tulla kysymykseen. Tämän etuuden myöntämisestä voi kuitenkin olla joissakin tapauksissa haittaa, koska se estää esim. työttömyyspäivärahan saamisen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus ei myöskään jatka jälkikarenssiaikaa, eikä sen ajalta ole oikeutta työeläkelisään.

Lakiosasto

15.10.1997

4

KUNTOUTUSTUTKIMUSLAITOKSIA**Sairaaloiden kuntoutustutkimusyksiköitä:**

- Kuntoutustutkimusyksikkö
Länsipohjan keskussairaala

94100 KEMI
p. (016) 243 620
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Lapin keskussairaala

PL 41
96101 ROVANIEMI
p. (016) 3281
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Savonlinnan keskussairaala

57170 SAVONLINNA
p. (015) 5811
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Pohjois-Karjalan keskussairaala

80210 JOENSUU
p. (013) 1711
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Keski-Pohjanmaan keskussairaala

67200 KOKKOLA
p. (06) 8288 361
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Kainuun keskussairaala

87140 KAJAANI
p. (06) 615 61
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Keski-Suomen keskussairaala

40620 JYVÄSKYLÄ
p. (014) 691 678

Lakiosasto

15.10.1997

5

- Kuntoutustutkimusyksikkö
Kymenlaakson keskussairaala

48210 KOTKA
p. (05) 205 111
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Etelä-Karjalan keskussairaala

53130 LAPPEENRANTA
p. ((05) 5511
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Mikkelin keskussairaala

Porrassalmenkatu 35-37
50100 MIKKELI
p. (015) 3511
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Päjäät-Hämeen keskussairaala

Keskussairaalankatu 7
15850 LAHTI
p. ((03) 819 11
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Seinäjoen sairaala

60220 SEINÄJOKI
p. (06) 4154 111
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Vaasan keskussairaala

65130 VAASA
p. (06) 3231 111
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Satakunnan keskussairaala

28500 PORI
p. (02) 847 111

Lakiosasto

15.10.1997

6

- Kuntoutustutkimusyksikkö
Oulun yliopistollinen keskussairaala

Kajaanintie 50
90220 OULU
p. (08) 315 2011
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Tampereen yliopistollinen sairaala

Teiskontie 35
PL 2000
33521 TAMPERE
p. (03) 247 5111
- Kuntoutustutkimusyksikkö
Kanta-Hämeen keskussairaala

13530 HÄMEENLINNA
p. (03) 6291
- Kuntoutuskeskus
Helsingin yliopistollinen keskussairaala

Tukholmankatu 8 F
00290 HELSINKI
p. (09) 4711
- Kuntoutuslinikka
Turun yliopistollinen keskussairaala

Rak 14
Kiinanmyllynkatu 11
20520 TURKU
p. (02) 611 611
- Kuntoutuslinikka
Kuopion yliopistollinen sairaala

PL 1777
70211 KUOPIO
p. (017) 173 311

Lakiosasto

15.10.1997

7

Muita kuntoutustutkimuslaitoksia:

- Anttolanhovin kuntoutus- ja tutkimuskeskus
52100 ANTTOLA
p. (015) 768 11
- Haagan neurologinen kuntoutuskeskus
Mäkipellontie 15
00320 HELSINKI
p. (09) 588 5266
- Invalidiliiton Kuopion työlinikka
Puijonkatu 19 B, 4. krs.
70100 KUOPIO
p. (017) 3645 155
- Invalidiliiton Lapin kuntoutuskeskus
Porokatu 32
96400 ROVANIEMI
p. (016) 3329 111
- Kansaneläkelaitoksen kuntoutustutkimuskeskus
Peltolantie 3
20700 TURKU
p. (02) 264 6411
- Kiipulan työlinikka
Kiipulantie 507
14200 TURENKI
p. (03) 68 521
- Kuntoutuskeskus Kaprakka
33430 KÄSÄMÄ
p. (013) 686 851
- Kuntoutus-Orton Työlinikka
Tenholantie 10 Sörnäisten rantatie 33 D
00280 HELSINKI 00580 HELSINKI
p. (09) 47 481 p. (09) 739 288

Lakiosasto

15.10.1997

8

- Kuntoutussäätiö Malminkartanon kuntoutuskeskus
Pakarituvantie 4
00410 HELSINKI
p. (09) 53 041
- Kuulonhuoltoliitto ry
Ilkantie 4
00400 HELSINKI
P. (09) 58 031
- Näkövammaisten keskusliitto ry
Mäkelänkatu 50
00550 HELSINKI
p. (09) 396 041
- Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus
Nahkatehtaankatu 3
90100 OULU
p. (08) 4392 111
- Pietarsaaren työlinikka
Jaakonkatu 37
68600 PIETARSAARI
p. (06) 723 7232
- Päijät-Hämeen työlinikka
Kiveriönkatu 34
15200 LAHTI
p. (03) 550 730
- Satakunnan työlinikka
Satakunnankatu 33-35
28130 PORI
p. (02) 6301 420
- Suomen aivotutkimus- ja kuntoutuskeskus Neuron
Kortejoki
71130 KUOPIO
p. (017) 362 1116

Lakiosasto

15.10.1997

9

- TK-keskus
Varikontie 4
40340 JYVÄSKYLÄ
p. (014) 284 100

15.10.1997

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN KANNALTA KESKEISET KUNTOUTUKSEEN LIITTYVÄT TAHOT

Tahot	Kenelle?	Mitä?	Mihin otat yhteyttä?	Erityistä
Työeläkelaitokset	Vakuutetut työntekijät ja yrittäjät, joilla on tulevan ajan oikeus ja jotka ovat työkyvyttömiä tai vaarassa tulla työkyvyttömiksi	Ammatillista (esim. työkokeilua omalla työpaikalla ja/tai koulutusta uuteen ammattiin)	Työeläkelaitoksiin, joista työnantaja tai yrittäjä itse on ottanut vakuutuksen	Yleensä yli 25-vuotiaita työelämässä vakiintuneesti olevia
Kela	Vakuutetut, joiden työ- ja ansiokyky on vamman tai sairauden vuoksi oleellisesti heikentynyt	Lääkinnällistä / ammatillista (esim. ryhmäkuntoutus kuten TYK)	Kotikunnan Kelan paikallistoimistoon	Ammatillista kuntoutusta, ellei henkilö ole vakiintuneesti työelämässä Vaikeavammaisten kaltaiset apuvälineet
Terveystieteiden huolto	Terveystieteiden palveluita tarvitsevat kunnan asukkaat	Lääkinnällistä (esim. terapiat kuten puhe- ja psykoterapia, fyysiset hoidot ja neurosykologinen kuntoutus)	Kotikunnan terveyskeskukseen	Kuntoutujalla on määrättyin edellytyksin oikeus saada Kelasta kuntoutusrahaa Yleiset apuvälineet kuten pyörätuolit ja kyy-närsävyt
Työterveyshuolto	Työterveyshuollon piiriin kuuluvat työntekijät	Ammatillista (esim. työkokeilua omalla työpaikalla) Lääkinnällistä (esim. ryhmäkuntoutus)	Omaan työterveyshuoltoon	Yhteys työkykyä ylläpitävään toimintaan Työeläkekuntoutettavien varhainen toteaminen

15.10.1997

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN KANNALTA KESKEISET KUNTOUTUKSEEN LIITTYVÄT TAHOT

Tahot	Kenelle?	Mitä?	Mihin otat yhteyttä?	Erityistä
Tapaturma- ja liikennevakuutus	Työtapaturman, ammattitautin tai liikennetapaturman vammauttamat henkilöt	Tarvittavaa lääkinnällistä ja/tai ammatillista (esim. kuntoutusjak-sot avo- tai laitoshoidossa, so-peutumisvalmennus, koulutus soveltuvaan työhön tai ammat-tiin, myös peruskoulutus)	Asianomaiseen va-kuutuslaitokseen tai VKK:een (Vakuu-tusalan Kuntouttamis-keskus)	Ensisijaista muuhun kuntoutukseen nähden eli vastaa aina näiden henkilöiden kuntoutuk-sesta Työssä suoriutumista edistävät apuvälineet ja laitteet työpaikalle
Työhallinto	Työttömät, työttömyysuhanalaiset ja ammatinvaihtajat	Ammatillista (esim. ammatinva-linnan ohjaus, työvoimakoulutus ja työhönsijoituksen tukitoimen-piteet)	Työvoimatoimistoon	Työttömien kuntoutuk-sen päävastuu Vajaakuntoisille erityis-palveluja

So 302 L kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta

1.10.1991

A:27.3.1991, SK:610/1991

HE:259/1990; L 28.11.1994/1064 - HE:207/1994; L 31.1.1995/121 - HE:317/1994; L 21.4.1995/641 - HE:94/1993; L 18.12.1995/1504 - HE:124/1995.

1 §. Lain tarkoitus. Tässä laissa säädetään kansaneläkelain (347/56) ja sairausvakuutuslain (364/63) mukaisesti vakuutettujen kuntoutuksen korvaamisesta ja järjestämisestä.

Tämän lain mukaista kuntoutusta korvataan ja järjestetään, jollei vakuutetulla ole oikeutta tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91), liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91), sotilasvammalain (404/48) tai sotilastapaturmalain (1211/90) nojalla. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1064/1994)

Ks. KEL 1 §, So 101; SairausvakuutusL 1 §, So 111; L tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta, So 304; L liikennevakuutuslain nojalla korvattavasta kuntoutuksesta, So 305; SotilastapaturmaL, El 219; SotilasvammaL, El 220.

1 a §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1064/1994) *Ulkomailta maksettavan etuuden huomioonottaminen.* Tämän lain mukaista etuutta määrättäessä voidaan ottaa huomioon samaa etuutta tai tämän lain mukaan huomioon otettavaa muuta etuutta vastaava ulkomailta järjestettävä tai maksettava etuus.

L:n 28.11.1994/1064 voimaantulosäännös kuuluu:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Lakia sovelletaan lain voimaantulosta lukien kuntoutusetuuteen, joka jatkuu lain voimaan tullessa tai joka alkaa lain voimaantulon jälkeen.

2 §. Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus. Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä vakuutetulle, jonka työkyky ja ansiomahdollisuudet ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet, tarvittava ammatillinen koulutus tai valmennus hänen työkykynsä säilyttämiseksi tai parantamiseksi, jollei sitä ole järjestetty työvoimapolitiikkalain (1005/93), työvoimapolitiikkalain (763/90), työeläkelakien taikka erityisopetusta koskevien säännösten perusteella. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1504/1995)

Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä ammatillisena kuntoutuksena myös sellaiset kalliit ja vaativat apuvälineet, jotka ovat tarpeen vaikeavammaisen työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyttämiseksi.

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan 1 momentissa myös ammatillisen koulutuksen vuoksi välttämätöntä peruskoulutusta sekä elinkeinon tai ammatinharjoittamisen tukemiseksi annettavaa avustusta työvälineiden ja työkonien hankkimista ja oman yrityksen perustamista ja muuttamista varten. Avustuksen enimmäismäärästä säädetään asetuksella. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1504/1995)

Asetuksella säädetään, mitä on pidettävä tässä pykälässä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena.

Ks. soveltamissäännös 7 a §:n kohdalla; L työvoimapolitiikkalain (1005/93) nojalla annettavasta avustuksesta, Ty 603; PeruskouluL 10, 27, 31, 36 a §, Op 101; A kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta 1 §, So 303.

3 §. Vaikeavammaisten lääkinällinen kuntoutus. Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä muussa kuin julkisessa laitoshoidossa olevalle vaikeavammaiselle henkilölle, joka lisäksi saa

- 1) lapsen hoitotuesta annetun lain (444/69) 2 §:n 2 tai 3 momentin mukaista hoitotukea;
- 2) vammaistukilain (124/88) 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan mukaista vammaistukea; tai
- 3) työkyvyttömyyseläkettä ja kansaneläkelain 30 a §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua hoitotukea,

sellaiset pitkäaikaiset tai vaativat muut kuin sairaanhoitoon välittömästi liittyvät kuntoutusjaksot laitos- tai avohoidossa, jotka ovat tarpeen hänen työ- tai toimintakykynsä säilyttämiseksi tai parantamiseksi.

Asetuksella voidaan tarkemmin säätää 1 momentissa tarkoitettun kuntoutuksen sisällöstä.

Ks. L lapsen hoitotuesta 2 §, So 119; VammaistukiL 2 § 1 mom., So 216; TyöEläkeL 4 § 1 mom., El 101; LTyöEläkeL 4 §, El 103; MerimieseläkeL 15 §, El 122; KEL 1, 20, 22, 30 a, 31, 36, 37 §, So 101; VEläkeL 1, 9, 9 b, 10 a ja 15 a §, El 124; Kirkon EläkeL 1 §, El 142; A kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta 3 §, So 303.

Lain soveltamisalasta ks. viitteet 1 §:n alla.

3a §. (1.4.1995 A:31.1.1995, SK:121/1995) *Laitushoito.* Kuntoutusta ei kansaneläkelaitoksen toimesta järjestetä, jos vaikeavammainen on hoidettavana tai kuntoutettavana julkisessa laitoshoidossa tai sitä vastaavassa hoidossa (laitushoito).

Laitushoidolla tarkoitetaan ylläpidon, hoidon ja huolenpidon sisältävää toimintaa sairaalassa, hoitolaitoksessa tai muussa vastaavassa toimintayksikössä.

Laitushoito on julkista, jos hoitoa annetaan:

- 1) valtion, kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämässä sosiaali- tai terveydenhuollon laitoksessa;
- 2) muussa laitoksessa, jossa annettavan hoidon valtio kustantaa;
- 3) muussa toimintayksikössä, jos valtio, kunta tai kuntayhtymä jatkuvasti osallistuu hoidon kustantamiseen antamalla toimintayksikölle taikka sen ylläpitäjälle tukea, avustusta tai korvausta, jonka määrä ylittää puolet hoidon kokonaiskustannuksista;
- 4) sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 §:n 1 tai 4 momentin mukaisesti kunnan järjestämänä, tai jos tosiasiaassa on kysymys näiden lainkohtien mukaisesta järjestelystä; tai
- 5) yksityisen palvelujen tuottajan toimintayksikössä, jos kunta jatkuvasti osallistuu hoidon kustantamiseen antamalla hoidettavalle toimeentulotukea vähintään puolet hoitomaksusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset siitä, milloin 1-3 momentissa tarkoitettu hoito on laitushoitoa sekä milloin hoito on julkista. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräykset kansaneläkelaitoksen ja kuntien välisestä neuvottelumenettelystä sekä siihen liittyvästä lausuntomenettelystä.

4 §. *Muu ammatillinen ja lääkinnällinen kuntoutus.* Kansaneläkelaitos voi korvata ja järjestää lisäksi muuta kuin 2 ja 3 §:n mukaista ammatillista tai lääkinnällistä kuntoutusta. Tähän tarkoitukseen on vuosittain käytettävä vähintään rahamäärä, joka vastaa neljää prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneestä määrästä. Tähän tarkoitukseen käytettävästä edellä sanottua suuremmasta enimmäisrahamäärästä eduskunta päättää vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Rahamäärää voidaan käyttää myös sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta ja sairauksien ehkäisyä koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä tarvittaessa kansaneläkelaitoksen yhteistoimintasaatiöitten piiriin kuuluvien kuntoutuslaitosten ja muiden sellaisten laitosten, joita kansaneläkelaitos on avustanut, perusparannuksesta aiheutuviin menoihin ja näiden laitosten käyttöavustuksiin.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain laadittava 1 momentissa tarkoitettujen varojen käytöstä kolmea seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Ks. A kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta 8 §, So 303.

5 §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1064/1994) *Hakeminen ja päätöksenteko.* Hakemus kuntoutuksen järjestämisestä ja korvaamisesta tehdään kansaneläkelaitokselle.

Kuntoutushakemuksen johdosta kansaneläkelaitoksen on annettava hakijalle kirjallinen päätös.

Kuntoutusta järjestetään ja korvataan aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta lukien, jona kuntoutushakemus jätettiin kansaneläkelaitokselle, jollei sen järjestämiseen tai korvaamiseen sitä edeltävältä ajalta ole erityistä syytä. Kuntoutusta ei kuitenkaan järjestetä tai korvata pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista.

Ammatillista kuntoutusta koskevasta tämän lain mukaisesta päätöksestä kansaneläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava eläketurvakeskukselle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Ks. A kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta 6 §, So 303.

6 §. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1504/1995) *Kuntoutusmahdollisuuksien selvitysvelvollisuus.* Kansaneläkelaitoksen on tarvittaessa selvitettävä vakuutetun kuntoutustarve, viimeistään kuitenkin silloin, kun vakuutetun sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan suorituspäivien lukumäärä ylittää 60.

Ks. SairausvakuutusL 14-20 §, So 111.

7 §. *Yhteistoiminta.* Jos vakuutettu tarvitsee sellaista kuntoutusta, jota ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi tai jota ei ole tarkoituksenmukaista järjestää kansaneläkelaitoksen toimintana, kansaneläkelaitos ohjaa tarpeen mukaan vakuutetun asianmukaiseen kuntoutukseen tai muiden palveluiden piiriin.

Lisäksi on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Ks. L kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä, So 301.

7a §. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1504/1995) *Matkakustannusten korvaaminen.* Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 45 markkaa (omavastuuosuus). Jos kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 900 markkaa (vuotuinen omavastuuosuus), vuotuisen omavastuuosuuden ylittävä osa näistä matkakustannuksista korvataan kokonaan. Korvattaviin matkakustannuksiin eivät kuulu opiskelijan päivittäisistä koulumatkoista ja koulutukseen liittyvän harjoittelun päivittäisistä matkoista aiheutuvat matkakustannukset.

L 18.12.1995/1504 tuli voimaan 1.1.1996. Sitä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen alkavaan kuntoutukseen. Lain 7 a §:n säännöstä matkakustannusten korvaamisesta sovelletaan lain voimassa ollessa tehtyjen matkojen kustannuksiin.

8 §. *Muutoksenhaku.* Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen tämän lain 2 ja 3 §:n nojalla antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai tarkastuslautakuntaan viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta siltä osin kuin päätös koskee kansaneläkelaitoksen velvollisuutta järjestää kuntoutus tämän lain 2 tai 3 §:n nojalla tai vakuutetun oikeutta niiden perusteella maksettaviin etuuksiin. Muutosta vakuutusosoikeudelta haetaan 1 momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti tarkastuslautakunnan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Jos tämän lain nojalla annettu 2 tai 3 §:ään perustuva lainvoimainen päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianomaisen hakemuksesta tai kansaneläkelaitoksen esityksestä ja asianomaista kuultuaan poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen, kansaneläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää tämän lain mukaisen etuuden

maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

Jos kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, voi kansaneläkelaitos aikaisemman päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

Tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä siitä sairausvakuutuslaissa säädetään.

Ks. HVall, Yh 201 ja sen korvaa HallintolainkäyttöL, Yh 202; SairausvakuutusL 54 §, So 111; A tarkastuslautakunnasta, So 113.

9 §. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada ja luovuttaa tietoja. Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työttömyyskassa, työpaikkakassa, sairaala ja muu sairaanhoitolaitos sekä työnantaja ovat velvolliset pyynnöstä antamaan kansaneläkelaitokselle tai tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada maksutta 3 a §:ssä tarkoitettuja neuvotteluja varten asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot toimintayksikön toiminnasta ja henkilöstöstä sekä muista asiaan vaikuttavista seikoista. Kansaneläkelaitoksella on lisäksi oikeus sanotussa neuvottelussa saada asian ratkaisemiseksi välttämättömiä salassapidettäviä tietoja kunnan sosiaali- ja terveystoimen viranomaisilta tai laitoksilta taikka asianomaiselta valtion tai yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköltä. Mitä edellä säädetään kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, koskee myös sosiaali- ja terveysministeriötä. (1.4.1995 A:31.1.1995, SK:121/1995)

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä. Hänellä on kuitenkin oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista kansaneläkelaitoksen vahvistaman taksan mukainen palkkio. (1.4.1995 A:31.1.1995, SK:121/1995)

Oppilaitos, kuntoutuslaitos tai muu kuntoutuksen toteuttaja on velvollinen antamaan kansaneläkelaitokselle sen tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot ja niillä on oikeus saada kansaneläkelaitokselta tämän lain mukaista etuutta koskevia tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeen muun lainsäädännön perusteella kuntoutujalle annettavan edun vahvistamista tai suorittamista varten. (1.4.1995 A:31.1.1995, SK:121/1995)

10 §. Salassapitovelvollisuus. Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta tai yrityksen taloudellista asemaa koskevaa tietoa, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. (1.9.1995 A:21.4.1995, SK:641/1995)

4 mom. on kumottu L:lla 1.9.1995 A:21.4.1995, SK:641/1995.

Ks. RL 38:1 ja 2 sekä 40:5, Ri 101.

11 §. Kuntoutuskustannuksista tämän lain nojalla suoritettua korvausta tai 2 §:n 3 momentin nojalla maksettavaa tukea ei saa ulosmitata.

12 §. Rahoitus. Tämän lain mukaiset kustannukset suoritetaan kansaneläkelaitoksen varoista.

13 §. Sosiaaliturvasopimukset. Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

14 §. Toiminnan järjestäminen. Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi noudatettava mitä kansaneläkelain 35-37, 40, 44-46, 59, 63, 81-83, 84-89 ja 92 §:ssä säädetään.

Ks. KEL, So 101.

15 §. Tarkemmat säännökset. Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta sekä siitä, mitä 2 ja 3 pykälässä tarkoitetaan vaikeavammaisuudella annetaan asetuksella.

Ks. A kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta, So 303.

16 §. Voimaantulo. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Sen estämättä, mitä 4 §:ssä on säädetty, vuosina 1991 ja 1992 sovelletaan 4 §:n mukaiseen toimintaan vähintään käytettävänä rahamääränä vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneen rahamäärän kahta prosenttia.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kansaneläkelaitoksen rahoittamien Kiipulasäitiön, kuntoutumis- ja liikuntasäitiö Peurungan, kuntoutumissairaalasäitiö Kankaanpään ja Reumasäitiön rakennushankkeet voidaan saattaa 4 §:n mukaisin varoin loppuun.

So 303 A kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta

1.10.1991

A:23.8.1991, SK:1161/1991

Sosiaali- ja terveysministerin esittelystä säädetään kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (610/91) nojalla:

1 §. Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) 2 §:ssä tarkoitettua vajaakuntoisten ammatillista kuntoutusta ovat:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;
- 2) työ- ja koulutuskokeilut;
- 3) työkykyä ylläpitävä ja parantava valmennus, jonka tavoitteena on mahdollistaa kuntoutujalle jatkaa työtään, jos työpaikalla suoritettut tai työterveyshuollon toimenpiteet eivät ole riittäviä;
- 4) työlinikassa tai muussa vastaavassa laitoksessa taikka erityisistä syistä henkilökohtaisena palveluna annettava työhön valmennus;
- 5) perus-, jatko- ja uudelleen koulutus sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioon ottaen sopivaan ammattiin tai työhön sekä tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön yleissivistävä koulutus ja valmennus;
- 6) muut 1-5 kohdassa lueteltuihin rinnastettavat, opiskelun ja työn kannalta välttämättömät toimenpiteet; ja
- 7) tarpeellisen ja kohtuullisen avustuksen myöntäminen kuntoutujalle hänen työllistymisensä turvaamiseksi hänelle soveltuvaan ja kohtuullisen toimeentulon tuottavaan ammattiin tai työhön, jolloin työvälineiden ja koneiden hankintaan myönnetään avustusta vain, jos laitteet tulevat kuntoutujan henkilökohtaiseen käyttöön ja niistä on hänen vajaakuntoisuutensa huomioon ottaen olennaista hyötyä hänen suoriutumiseensa työstä. Avustuksen määrä on enintään 80 prosenttia avustuksella rahoitettavan hankinnan hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, kuitenkin enintään 100 000 markkaa. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1512/1995)

2 §. Vaikeavammaisten apuvälineet. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja kalliita ja vaativia apuvälineitä ovat vaikeavammaisen ammatillista kuntoutusta järjestettäessä ja korvattaessa sellaiset apuvälineet, jotka ovat yksilöllisesti sairauden, vian tai vamman aiheuttaman haitan vuoksi hankittavia ja erityistä teknistä tasoa edellyttäviä.

Järjestämiseen ja korvaamiseen kuuluu vaikeavammaisen työstä tai ammatillisesta koulutuksesta suoriutumiseksi tarvittavien tai työn suorittamisen kannalta välttämättömien apuvälineiden tarpeen määrittäminen, kokeileminen ja antaminen omiksi tai käytettäväiksi sekä apuvälineiden käytön opetuksen, seurannan ja välineiden huollon järjestäminen.

Edellä tarkoitettuja apuvälineitä ovat myös ne lukiossa ja peruskoulun yläasteella opiskelevan vaikeavammaisen henkilön kalliit ja vaativat opiskelun suorittamisen kannalta välttämättömät apuvälineet, joiden tarve perustuu hänelle kuntoutussuunnitelman pohjalta hyväksytyyn ammatillisen koulutuksen toteuttamissuunnitelmaan.

Edellä 1 momentissa mainittua lainkohtaa sovellettaessa vaikeavammaisella tarkoitetaan henkilöä, joka sairauden, vian tai vamman aiheuttaman haitan vuoksi ei suoriudu opiskelusta tai työstä ilman edellä tarkoitettuja välineitä taikka jonka suoriutuminen muutoin olisi kohtuuttoman vaikeaa tai rasittavaa.

3 §. Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 3 §:n 1 momentissa vaikeavammaisella tarkoitetaan henkilöä, jonka sairaudesta, viasta tai vammasta hänelle aiheutuva yleinen lääketieteellinen ja toiminnallinen haitta on niin suuri, että hänellä sen vuoksi on huomattavia vaikeuksia tai rasituksia selviytyä kotona, koulussa, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa julkisen laitoshoidon ulkopuolella, ja jonka selviytymistä tässä pykälässä tarkoitetuilla kuntoutustoimenpiteillä voidaan tukea. (1.4.1995 A:24.3.1995, SK:422/1995)

Vaikeavammaisen lääkinällisen kuntoutuksen tulee perustua kuntoutujan hoidosta vastaavassa yksikössä kuntoutujan kanssa vähintään yhdeksi vuodeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi tehtyyn kirjalliseen kuntoutussuunitelmaan.

Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja pitkäaikaisia kuntoutusjaksoja ovat:

- 1) yli kahdeksantoista arkipäivää yhdenjaksoisesti jatkuvat laitospäätyjakso; ja
- 2) avohoidossa muuna kuin sopeutumisvalmennuksena toteutetut yksilölliset kuntoutusjaksot, joita annetaan koko kuntoutussuunnitelmassa mainitun ajan, kuitenkin vähintään vuoden ja enintään kolme vuotta.

Edellä 3 momentissa mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja vaativia kuntoutusjaksoja ovat yksilöllisesti suunnitellut avo- tai laitosjaksoina toteutettavat sopeutumisvalmennus- ja kuntoutusjaksot, jotka ovat tehostettuja, useamman kuin yhden toimintamuodon kokonaisuuksia sekä edellyttävät erityisasiantuntemusta ja -osaamista.

4 §. Kuntoutujan tietojenantovelvollisuus. Kuntoutujan on esitettävä kansaneläkelaitokselle selvitys kuntoutusta koskevan hakemuksensa ratkaisuun, kuntoutuksen sisältöön ja etuuden määrään vaikuttavista seikoista sekä ilmoitettava kuntoutuksen keskeytymisestä ja annettava etuuksien maksamista varten muut tarpeelliset tiedot.

5 §. Kansaneläkelaitoksen päätöksen allekirjoittaminen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös on allekirjoitettava. Allekirjoitus voidaan merkitä koneellisesti, jos päätös laaditaan koneellista tietojenkäsittelyä tai painomenetelmää käyttämällä.

6 §. Kansaneläkelaitoksen päätöksestä ilmoittaminen. Kansaneläkelaitos ilmoittaa kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua ammatillista kuntoutusta koskevasta päätöksestään eläketurvakeskukselle kunkin kuukauden 4 päivään mennessä edellisen kuukauden päätösten osalta, jollei kansaneläkelaitoksen ja tietojen saajan välillä tietojen toimittamisesta toisin sovita. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1512/1995)

Ilmoitus voi tapahtua sähköisen linjasiirron avulla tai muussa konekielisessä muodossa.

7 §. Toiminnan järjestäminen. Kansaneläkelaitos voi järjestää tässä asetuksessa tarkoitettun kuntoutuksen joko tuottamalla kuntoutuspalvelut itse tai hankkimalla niitä muilta palvelujen tuottajilta.

Kuntoutujalle tai hankitun kuntoutuspalvelun tuottajalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Kuntoutuspalveluista ei kuitenkaan suoriteta korvausta, jos palvelun tuottajalle maksetaan valtionapua tai valtionosuutta kyseiseen toimintaan. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1512/1995)

Korvausta kuntoutuksesta aiheutuneista kustannuksista on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä lukien kun palvelu on annettu tai maksu, josta korvausta haetaan on suoritettu. Korvausta vuotuisen omavastuuosuuden ylittäneistä matkakustannuksista on haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus matkakorvaukseen on syntynyt. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1512/1995)

Korvaus tai osa siitä voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu määräajassa, jos sen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1512/1995)

8 §. Muu ammatillinen ja lääkinällinen kuntoutus. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu kolme seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma varojen käytöstä on toimitettava sosiaali- ja terveysministeriöön kunkin vuoden maaliskuun 15. päivään mennessä.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi, mitä muuta kuin kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 ja 3 §:n mukaista ammatillista tai lääkinällistä kuntoutusta kansaneläkelaitos korvaa ja järjestää sekä miten rahamäärää käytetään sairauksien ehkäisemiseen, kuntoutusta ja sairauksien ehkäisyä koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä kansaneläkelaitoksen

yhteistoimintasäätiöiden piiriin kuuluvien kuntoutuslaitosten ja muiden sellaisten laitosten, joita kansaneläkelaitos on avustanut, perusparannuksesta aiheutuviin menoihin ja näiden käyttöavustuksiin.

9 §. *Voimaantulo.* Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

So 307 Kuntoutusrahalaki

1.10.1991

A:27.3.1991, SK:611/1991

HE:259/1990; L 30.12.1991/1709 - HE:119/1991; L 8.5.1992/406 - HE:12/1992; L 8.7.1992/627 - HE:85/1992; L:t 30.12.1992/1654 ja 1655 - HE:313/1992; L 30.12.1993/1579 - HE:287/1993; L 28.11.1994/1065 - HE:207/1994; L 21.4.1995/642 - HE:94/1993; L 18.12.1995/1503 - HE:124/1995; L 5.12.1996/987 - HE:189/1996; L 20.12.1996/1211 - HE:172/1996; L 18.4.1997/334 - HE:7/1997.

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Tässä laissa säädetään kuntoutujan toimeentuloturvan järjestämisestä.

2 §. Etuudet. Suomessa asuvalla henkilöllä on oikeus jäljempänä säädettyin edellytyksin kuntoutusrahaan ajalta, jona hän on kuntoutuksen takia estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä.

Jos tätä lakia sovellettaessa tulee erikseen ratkaistavaksi, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, asian ratkaisee kansaneläkelaitos sen mukaan kuin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/93) säädetään. Kansaneläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta niin kuin mainitun lain 13 §:ssä säädetään. (1.1.1994 A:30.12.1993, SK:1579/1993)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna omana työnä pidetään kuntoutujan omassa tai perheenjäsenensä yrityksessä, liikkeessä, ammatissa taikka maa-, metsä-, koti- tai muussa taloudessa suorittamaa työtä, itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä sekä päätointa vastaavaa, muuna kuin kuntoutuksena annettavaa opiskelua oppilaitoksessa tai ammattikurssilla.

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta.

5 mom. on kumottu L:lla 1.1.1994 A:30.12.1993, SK:1579/1993.

Ks. L asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 12 - 14 §, So 124.

L 30.12.1993/1579 tuli voimaan 1.1.1994. Lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaan lain voimaan tullessa ulkomailla oleskelevalle henkilölle maksettavan kuntoutusrahan maksamista jatketaan tämän lain voimaan tulosta riippumatta kansaneläkelaitoksen päätöksessä mainitun ajan.

2 a §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994) *Ulkomailta maksettavan etuuden huomioonottaminen.* Tämän lain mukaista etuutta määrättäessä voidaan ottaa huomioon samaa etuutta tai tämän lain mukaan huomioon otettavaa muuta etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus. Etuuteen voidaan rinnastaa myös ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä järjestöltä saatu vastaavaa etuutta korvaava palkka.

L 28.11.1994/1065 tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Lakia sovelletaan lain voimaantulosta lukien kuntoutusrahaan, jota maksetaan lain voimaantullessa jatkuvan tai voimaantulon jälkeen alkavan kuntoutuksen perusteella.

3 §. Viranomaiset. Tämän lain toimeenpanoa johtaa ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö. Etuudet myöntää ja maksaa kansaneläkelaitos.

Kansaneläkelaitoksen suostumuksella tämän lain mukaisten etuuksien myöntäminen ja maksaminen voidaan antaa myös sairausvakuutuslain 61 §:ssä tarkoitettun työpaikkakassan tehtäväksi. Tällaiseen kassaan on vastaavasti sovellettava, mitä tässä laissa säädetään kansaneläkelaitoksesta tai sen paikallistoimistosta tämän lain mukaisten etuuksien myöntäjänä tai maksajana. (1.6.1992 A:8.5.1992, SK:406/1992)

Ks. SairausvakuutusL 61 §, So 111.

2 luku. Oikeus kuntoutusrahan

4 §. Kuntoutuksen tarkoitus. Kuntoutusrahan oikeuttavan kuntoutuksen tarkoituksena tulee olla kuntoutujan työelämässä pysyminen, työelämään palaaminen tai sinne tulo.

5 §. Kuntoutuksen antamisperuste. Kuntoutusrahan maksamisen edellytyksenä on, että kuntoutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti ja sitä annetaan jonkin seuraavan säännöksen nojalla:

- 1) kansanterveyslain 14 §:n 3 momentti;
- 2) erikoissairaanhoitolain 1 §;
- 3) kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annettu laki (610/91);
- 4) työterveyshuoltolain 2 ja 3 §; tai
- 5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/87) 8 §:n 1 momentti sopeutumisvalmennuksen osalta, lastensuojelulaki (683/83), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/77) ja päihdehuoltolaki (41/86) perhekuntoutuksen osalta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös, jos sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua toimintaa vastaava kuntoutus perustuu työterveyshuoltoon nimetyn lääkärin tai muun työpaikan olosuhteisiin perehtyneen erikoislääkärin määräykseen ja kuntoutuja saa maksamistaan kustannuksista sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös 1 momentissa tarkoitettua sopeutumisvalmennusta vastaavan Raha-automaattiyhdistyksen rahoittaman sopeutumisvalmennuksen ajalta. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994)

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös päihdehuoltolaissa tarkoitettua kuntoutuksen ajalta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Kuntoutujalla tarkoitetaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun sopeutumisvalmennukseen ja perhekuntoutukseen osallistuvaa omaista.

Ks. KansanterveysL 14 § 3 mom., So 401; ErikoissairaanhoitoL 1 §, So 407; L kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta, So 302; TyöterveyshuoltoL 2 ja 3 §, So 406; L vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 8 §, So 214; L kehitysvammaisten erityishuollosta 3 luku, So 206; PäihdehuoltoL ja -A, So 208 ja 209; SosiaalihuoltoA 6 §, So 202; Kuntoutusraha-A 2 §, So 308.

6 §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994) *Ulkomailla annettu kuntoutus.* Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös muualla kuin Suomessa annettavan kuntoutuksen ajalta, jos kuntoutuksen antaminen ei Suomessa ole mahdollista tai sen antamiseen ulkomailla on muuten erittäin painava syy ja kysymyksessä on 5 §:n 1 momentissa mainittuun säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama kuntoutuskurssi.

7 §. Kuntoutusrahan maksamisen esteet. Kuntoutusrahan ei ole oikeutta henkilöllä, joka:

- 1) ei ole täyttänyt 16 vuotta;
- 2) on täyttänyt 65 vuotta, tätä seuraavan kalenterikuukauden alusta;
- 3) saa varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain (347/56) nojalla; tai
- 4) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä alle 65 vuoden ikäisenä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla.

Kuntoutusrahaa ei makseta ajalta, jolta kuntoutujalla on oikeus täyteen korvaukseen ansionmenetyksestä pakollista tapaturmavakuutusta tai liikennevakuutusta koskevien lakien, sotilasvammalain (404/48) tai sotilastapaturmalain (1211/90) nojalla. Kuntoutusraha voidaan kuitenkin maksaa, jos tässä momentissa tarkoitettua korvauksen saaminen viivästyy kuntoutujasta riippumattomasta syystä. Tällöin kuntoutujan oikeus korvaukseen siirtyy maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle.

Kuntoutusrahaa maksetaan yleissivistävän peruskoulutuksen ajalta vain, jos peruskoulutuksen puuttuminen estää pääsyn ammatilliseen uudelleen- tai jatkokoulutukseen.

Ks. TapaturmavakuutusL, El 201; LiikennevakuutusL, Vi 203; SotilasvammaL, El 220; SotilastapaturmaL, El 219.

3 luku. Kuntoutusrahan maksamisaika, määrä ja suhde muihin etuuksiin

8 §. Maksamisaika. Kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta jokaiselta arkipäivältä eli enintään kuudelta päivältä viikossa.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin 20 prosentilla alennettuna ja enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi perusteltua. Tarkemmat määräykset maksamisen perusteista antaa kansaneläkelaitos. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995)

L 18.12.1995/1503 tuli voimaan 1.1.1996. Lakia sovelletaan kuntoutusrahaan, johon oikeus sitä koskevan päätöksen mukaisesti alkaa lain voimassa ollessa.

9 §. Omavastuuajaka. Kuntoutusrahaa ei makseta omavastuuajalta, joka on kuntoutuksen alkamispäivä ja yhdeksän sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää. (1.1.1993 A:30.12.1992, SK:1654/1992)

2 mom. on kumottu L:lla 1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995.

L 30.12.1992/1654 tuli voimaan 1.1.1993 ja sovelletaan omavastuuajakaan, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen.

10 §. Uusi kuntoutusjakso. Jos kuntoutus jatkuu uudelleen 30 päivän kuluessa päivästä, jolta kuntoutusrahaa viimeksi maksettiin, kuntoutusrahaa maksetaan uuden kuntoutusjakson alkamispäivää seuraavasta päivästä.

11 §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994) *Maksaminen ilman omavastuuajaka.* Omavastuuajaka ei sovelleta, jos kuntoutuja sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkamista sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaista työmarkkinatukea.

Ks. SairausvakuutusL 3 luku, So 111; TyöttömyysturvaL, Ty 126; L työmarkkinatuesta, Ty 129.

12 §. Asetuksella säädettävät poikkeukset omavastuuajasta. Asetuksella säädetään, milloin kuntoutusrahaa voidaan maksaa kuntoutuksen alkamispäivää seuraavasta päivästä, kun se on kuntoutuksen onnistumisen kannalta tarpeellista.

Asetuksella säädetään, milloin jaksossa annettu kuntoutus katsotaan samaksi kuntoutukseksi.

Ks. Kuntoutusraha-A 3-5 §, So 308.

13 §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994) *Siirtyminen eläkkeeltä.* Kuntoutusrahaa maksetaan 30 päivän kuluttua kuntoutuksen alkamispäivästä, jos kuntoutuja sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkamista eläkettä, jonka perusteella hänen kuntoutusrahansa määräytyy tämän lain 16 §:n mukaisesti.

14 §. Kuntoutusrahan määrä. Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Tämän pykälän mukaan määräytyvää kuntoutusrahaa ei makseta, jos 1 momentissa tarkoitettun päivärahan määrittämisen perusteena olevat työtulot ovat alle 5 000 markkaa. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995)

Henkilölle voidaan suorittaa kuntoutusrahaa, jonka suuruus määräytyy sairausvakuutuslain 18 b §:n mukaisesti. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995)

15 §. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995) *Työttömyysturvaa, työmarkkinatukea tai opintorahaa saaneen kuntoutusrahan määrä.* Jos kuntoutuja on kuntoutusrahan alkamista edeltävän kuukauden aikana saanut työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, opintorahaa tai aikuisopintorahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu markkamäärä lisättyinä 10 prosentilla.

16 §. *Eläkkeensaajan kuntoutusraha.* Jos kuntoutuja saa

- 1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä tai työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä, ei kuitenkaan kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä, tai
- 2) sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) nojalla,

kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta.

2 mom. on kumottu L:lla 1.1.1997 A:5.12.1996, SK:987/1996.

L 5.12.1996/987 tuli voimaan 1.1.1997.

Kuntoutusrahain 16 §:ssä tarkoitettuna kansaneläkkeenä otetaan huomioon myös kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (1491/95) voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaisesti maksettava lapsikorotus.

17 §. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995) *Kuntoutusrahan määrä ammatillisessa koulutuksessa.* Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi ammatillisessa koulutuksessa olevan omassa taloudessaan asuvan tai huoltovelvollisen kuntoutusraha päivää kohden on 14 ja 15 §:n säännösten estämättä opintotukilain (65/94) 11 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa, jollei hänellä mainittujen säännösten nojalla ole oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

18 §. *Yhteensovitus.* Jos kuntoutuja saa korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella, muuta kuin 16 §:n mukaan määräytyvää kuntoutusrahaa maksetaan samalta ajalta vain siltä osin kuin se on muuta etuutta suurempi. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995)

Jos kuntoutuja saa korvausta ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta säännöllisesti muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai muuta toimeentuloa turvaavaa tuloa, vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta mainitut tulot ja korvaukset siltä osin kuin niiden määrä yhteensä ylittää lukukauden ajalta laskettuna keskimäärin yksinäiselle henkilölle maksettavan hänen asuinkuntansa kuntaryhmän mukaisen täysimääräisen kansaneläkkeen määrän kuukaudessa. Tässä momentissa säädettyä yhteensovitusta ei sovelleta kuntoutusrahaan, joka 21 §:n nojalla maksetaan työnantajalle. (1.1.1997 A:5.12.1996, SK:987/1996)

Jos kuntoutujalle myönnetään korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella takautuvasti, maksetaan korvaus samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 39 §:n 7 momentissa ja työntekijäin eläkelain 4 d §:n 6 momentissa säädetään. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994)

Jos kuntoutuja on saanut samalta ajalta työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea, sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, äitiys- tai isyysrahaa, muuta kuin sairausvakuutuslain 22 §:n 2 momentin mukaista vanhempainrahaa taikka työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea, pidätetään samalta ajalta suoritettava kuntoutusraha maksetun työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, työmarkkinatuen, sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan tai koulutustuen määrään saakka, taikka se suoritetaan asianomaiselle työttömyyskassalle maksettua ansioonsuhteutettua työttömyyspäivärahaa vastaavalta osalta. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994)

L 5.12.1996/987 tuli voimaan 1.1.1997. 16 §:ssä tarkoitettuna kansaneläkkeenä otetaan huomioon myös kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (1491/95) voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaisesti maksettava lapsikorotus.

19 §. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994) *Maksaminen ilman yhteensovitusta.* Yhteensovitusta ei tehdä, jos kuntoutuja saa:

- 1) osa-aika- tai osaeläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot olisivat 14 §:ssä tarkoitetun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena;
- 2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin nojalla; tai
- 3) sairausvakuutuslain 22 §:n 2 momentin mukaan määrättyä vanhempainrahaa.

20 §. *Kuntoutusrahan määrän tarkistaminen.* Ammatillisen koulutuksen aikainen kuntoutusraha määritetään uudelleen, jos kuntoutujan olosuhteissa tapahtuu kuntoutusrahan määräytymisperusteihin vaikuttava sellainen muutos, jonka johdosta kuntoutusrahan määrä olennaisesti muuttuisi.

Tarkemmat säännökset kuntoutusrahan uudelleen määrittämisestä, siinä huomioon otettavista olosuhteiden ja kuntoutusrahan määrän olennaisista muutoksista sekä kuntoutusrahan saajan velvollisuudesta ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista annetaan asetuksella.

Ks. Kuntoutusraha-A 7 §, So 308.

21 §. *Maksaminen työnantajalle.* Jos työnantaja on maksanut kuntoutujalle palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta samalta ajalta, jolta kuntoutujalla on oikeus kuntoutusrahaan, kuntoutusraha maksetaan työnantajalle noudattaen soveltuvin osin mitä sairausvakuutuslain 28 §:ssä säädetään päivärahan ja äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan maksamisesta työnantajalle. Jos kuntoutusrahan määrä ylittää mainitun palkan tai korvauksen määrän, ylimenevä osa maksetaan kuntoutujalle.

22 §. *Kuntoutuksen keskeytyminen.* Jos kuntoutus tilapäisesti keskeytyy kuntoutujan tullessa työkyvyttömäksi tai muusta kuntoutujasta riippumattomasta syystä, kuntoutusrahaa maksetaan keskeytyksen estämättä yhdenjaksoisesti enintään 25 arkipäivältä. Erityisestä syystä kuntoutusrahaa voidaan maksaa 25 arkipäivää pitemmältä ajalta, ei kuitenkaan enemmältä kuin kolmelta kuukaudelta.

23 §. *Kuntoutusrahan lakkauttaminen.* Jos kuntoutus keskeytyy tai päättyy muusta kuin 22 §:ssä mainitusta syystä taikka kuntoutusrahan maksamisen edellytykset eivät enää täyty, kuntoutusraha on lakkautettava.

Jos on perusteltua syytä olettaa, että kuntoutusraha olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, voidaan kuntoutusrahan tai sen osan maksaminen keskeyttää, kunnes asia on lopullisella päätöksellä ratkaistu.

24 §. *Harkinnanvarainen kuntoutusavustus.* Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle kuntoutujalle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on kuntoutujan työllistymisen kannalta erityisen tarpeellista. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta kuitenkaan ajalta, jolta henkilöllä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaiseen työmarkkinatukeen. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994)

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus vastaa määrältään enintään sen saajalle kuudelta kuukaudelta laskettua kuntoutusrahaa. Avustus määritellään kertasuorituksena ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

4 luku. Hakeminen, päätös, maksaminen ja muutoksenhaku

25 §. *Etuuksien hakeminen.* Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta haetaan kansaneläkelaitokselta. Kuntoutusrahaa haettaessa on esitettävä kuntoutuspäätös. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994)

Kuntoutuspäätöksestä on käytävä ilmi suunnitelma kuntoutuksen toteuttamisesta, kuntoutuspäätöksen

tekijä, kuntoutuksen tarkoitus sekä arvio kustannuksista ja ajoituksesta. Hakija voi esittää myös muun riittävän selvityksen.

Kuntoutusrahaa on haettava neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada. Etuus tai osa siitä voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu neljän kuukauden määräajassa, jos sen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995)

26 §. Päätös. Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskevassa asiassa on annettava kirjallinen päätös. Päätös toimitetaan tiedoksi myös kuntoutuspäätöksen antajalle.

Ammatillista kuntoutusta koskevasta päätöksestä ja sen perusteella myönnettävästä kuntoutusrahasta kansaneläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava eläketurvakeskukselle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. (1.1.1995 A:28.11.1994, SK:1065/1994)

Ks. Kuntoutusraha-A 14 §, So 308.

27 §. Maksaminen. Kuntoutusraha maksetaan kuntoutusjakson jälkeen. Ammatillisen koulutuksen ajalta kuntoutusraha maksetaan kuukausittain etukäteen. Tarkemmat määräykset maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä tarvittavista selvityksistä antaa kansaneläkelaitos.

Jos henkilölle kuntoutusrahana kuukaudesta maksettava erä olisi pienempi kuin 17 §:n mukaan päivää kohti laskettava vähimmäismäärä, ei kuntoutusrahaa makseta. (1.1.1997 A:5.12.1996, SK:987/1996)

28 §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Muutoksenhaku.* Kansaneläkelaitoksen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta ja tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusoikeudelta. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Valituskirjelmä on toimitettava kansaneläkelaitokselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Ks. HallintolainkäyttöL, Yh 202; KEL 54 §, So 101; A tarkastuslautakunnasta, So 113; SairausvakuutusL 54 §, So 111.

28 a §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Itseoikaisu.* Jos kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 28 §:ssä säädetään.

Jos kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle.

Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

28 b §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Valituksen myöhästyminen.* Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut 28 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

28 c §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Päätöksen poistaminen.* Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi kansaneläkelaitoksen esityksestä tai asianosaisen hakemuksesta, varattuun muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluiksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen kansaneläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisena.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 28 §:ssä säädetään.

28 d §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Virheen korjaaminen.* Jos kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, kansaneläkelaitos voi asianosaisen suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos kansaneläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä kansaneläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla kansaneläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

29 §. Salassapitovelvollisuus. Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta tai yrityksen taloudellista asemaa koskevaa tietoa, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla on viran puolesta oikeus saada asiasta tieto.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. (1.9.1995 A:21.4.1995, SK:642/1995)

4 mom. on kumottu L:lla 1.9.1995 A:21.4.1995, SK:642/1995.

Ks. RL 38:1 ja 2 sekä 40:5, Ri 101.

5 luku. Erinäisiä säännöksiä

30 §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Takaisinperintä.* Jos tämän lain mukaista etuutta on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, liikaa maksettu etuus on perittävä takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä aiheeton maksaminen ole johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen.

Takaisin perittävä määrä voidaan kuitata kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain tämän lain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen

tuomio.

30 a §. (1.5.1997 A:18.4.1997, SK:334/1997) *Ulosmittaus- ja siirtokielto.* Tähän lakiin perustuvaa etuutta ei saa ulosmitata.

Kansaneläkelaitoksen on annettava asianomaisen viranomaisen pyynnöstä muun lain mukaisen etuuden ulosottoa varten tämän lain mukaisesta etuudesta tarpeelliset tiedot.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

31 §. (1.1.1996 A:18.12.1995, SK:1503/1995) *Indeksitarkistus.* Kuntoutusrahaan, joka määräytyy 14 tai 15 §:n mukaan, tehdään vuosittain indeksitarkistus noudattaen vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä on säädetty.

L kuntoutusrahain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta 20.12.1996/1211 - HE:172/1996 - kuuluu:

1 §. Sen estämättä, mitä kuntoutusrahain (611/91) 31 §:ssä säädetään kuntoutusrahaan vuosittain tehtävästä indeksitarkistuksesta, indeksitarkistusta ei tehdä vuonna 1997 kuntoutusrahain 14 §:n 3 momentissa tarkoitetun kuntoutusrahan vähimmäismäärän osalta.

2 §. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997 ja on voimassa vuoden 1997 loppuun.

32 §. Rahoitus. Tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset maksetaan kansaneläkelaitoksen varoista.

Kansaneläkelaitoksen on annettava varoistaan työpaikkakassan käytettäväksi ennakkoina määrä, joka kassan arvioidaan tarvitsevan tämän lain mukaisten etuuksien suorittamiseen lisättynä sillä hallintokulujen määrällä, joka kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle arvioidaan tästä toiminnasta vastaavasti aiheutuvan. Etuuksien suorittamista varten käytettävikseen saamistaan varoista on kassan vuosittain tehtävä tilitys siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Hallintokulujen korvaamisperusteet vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö kansaneläkelaitoksen esityksestä. Menettelystä, jota noudatetaan kassalle varoja siirrettäessä, säädetään asetuksella. (1.6.1992 A:8.5.1992, SK:406/1992)

33 §. Sosiaaliturvasopimukset. Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

34 §. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada ja luovuttaa tietoja. Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työttömyyskassa, työpaikkakassa, sairaala ja muu sairaanhoitolaitos sekä työnantaja ovat velvolliset pyynnöstä antamaan kansaneläkelaitokselle tai tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä. Hänellä on kuitenkin oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista kansaneläkelaitoksen vahvistaman taksan mukainen palkkio.

Oppilaitos, kuntoutuslaitos tai muu kuntoutusrahaan oikeuttavan kuntoutuksen toteuttaja on velvollinen antamaan kansaneläkelaitokselle sen tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot ja niillä on oikeus saada kansaneläkelaitokselta kuntoutujan kuntoutusrahaa koskevia tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeen muun lainsäädännön perusteella kuntoutujalle annettavan edun vahvistamista tai suorittamista varten.

35 §. (1.6.1992 A:8.5.1992, SK:406/1992) *Sairausvakuutuslain säännösten noudattaminen.* Jollei tässä laissa toisin säädetä, on kuntoutusraha-asioissa noudatettava soveltuvin osin, mitä työpaikkakassoista, virka-avusta, tietojen salassapidosta sekä lomakkeiden vahvistamisesta sairausvakuutuslaissa tai sen nojalla säädetään.

Ks. SairausvakuutusL, So 111.

36 §. Tarkemmat säännökset. Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan

asetuksella.

Ks. Kuntoutusraha-A, So 308.

37 §. Voimaantulo. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Tätä lakia sovelletaan niihin kuntoutusjaksoihin, jotka alkavat lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisten kuntoutusetuuksien maksamisessa noudatetaan sanottuja säännöksiä. Kuntoutusetuudet voidaan muuttaa tämän lain mukaisiksi etuuksiksi 1 päivänä tammikuuta 1992 tai sen jälkeen. Kuntoutusetuutena maksetaan kuitenkin vähintään aikaisempaa etuutta vastaava määrä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1 Saapunut (pvm, vastaanottaja)

Lähetetty edelleen

1 HAKIJA	Sukunimi ja etunimet				
	Henkilötunnus		Ammatti		
	Lähiosoite				
	Postinumero	Postitoimipaikka	Puhelinnumero (työ)	koti	
			()	()	
	Asuinkunta	Haluan päätöksen		☐ suomeksi ☐ ruotsiksi	
Siviilisäätö					
☐ naimisissa / avoliitossa ☐ naimaton ☐ eronnut / asumerossa ☐ leski					
Huollettavat lapset					
Onko Teillä tai avio- / avopuolisollanne huollettavana alle 18-vuotiaita lapsia?					
☐ Ei ☐ On; lasten nimet ja syntymäajat (pv/kk/v)					
2 KUNTOUTUS- RAHAN MAK- SUOSIOTE JA VEROTUS	Pankin nimi ja konttori		Täydellinen tilinumero		
	Pankki on velvollinen palauttamaan tilille tulleet aiheettomat eläkesuoritukset eläkkeen maksajalle		Palkan veronpidätyksessä käytetty perusprosentti %		
3 VIIMEISIN TYÖ- TAI VIRKASUHDE	Työnantajan nimi ja osoite		Puhelinnumero		
			()		
	Tehtävänne tässä työssä				
Työsuhde alkoi, pvm		Työsuhde ☐ jatkuu	Mihin asti, pvm?	Työsuhde ☐ on päättynyt	Milloin, pvm?
4 YRITTÄJÄ- TOIMINTA TAI ITSENÄISEN AMMATIN HARJOITTA- MINEN	Oletteko harjoittanut yrittäjätoimintaa				
	☐ En ole ☐ Olen				
	☐ Maa- / metsätaloutta				
	☐ Ammattimaista kalastusta tai poronhoitoa				
	☐ Muuta yrittäjätoimintaa tai itsenäistä ammattia; mitä?				
	Toiminta alkoi		Osallistutteko vielä yrittäjätoimintaan tai itsenäisen ammatin harjoittamiseen?		
			☐ En osallistu ☐ Osallistun		
	Yrityksen toiminta ja muutokset (Jos useampaa yritystoimintaa, ilmoittakaa mitä yritystoimintaa muutokset koskevat)				
	☐ Jatkuu entisessä laajuudessaan		☐ Toimintaa supistettu		☐ Toiminta lopetettu
	Milloin supistettu / lopetettu?	Millä tavoin supistettu?	Mistä syystä?		
Yrityksen hallinta					
☐ Yritys on edelleen omistuksessani/ puolisoni omistuksessa		☐ Yritys on myyty		☐ Yritys on vuokrattu	
Myynti- / Vuokrauspvm		Kenelle myyty / vuokrattu?			
5 MUUT TYÖ- TAI VIRKA- SUHTEET	Oletteko työskennellyt				
	a) yksityisen työnantajan palveluksessa?	☐ En	☐ Olen		
b) valtion, kunnan, seurakunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön palveluksessa?	☐ En	☐ Olen; milloin ja työnantajat?			

6 TYÖNTEKO VARSINAI- SESSA AMMATISSA	a) Mikä on ollut tavallinen työnne eli varsinainen ammattinne?		b) Työssäoloaika tässä ammatissa?	
	c) Työnne on ollut			
	☐ päivätyötä	☐ aikapalkkaista	☐ kokopäivätyötä	
	☐ yötyötä	☐ suoritepalkkaista	☐ osapäivätyötä; päivittäinen työaika _____ tuntia	
	d) Kuvaus työstä ja työolosuhteista (selvitys työhön kuuluvista tehtävistä, työasennot, nostaminen, kantaminen, työtahti, henkinen paine jne.)			
	e) Ovatko työtehtävänne (työn sisältö, työaika jne.) muuttuneet			
☐ Eivät ole ☐ Ovat; milloin, miten ja miksi?				
f) Onko työtehtävienne vaihtamismahdollisuuksia selvitetty? Miten ja kenen kanssa?				
7 KOULUTUS	a) Pohjakoulutuksenne			
	b) Varsinainen ammattikoulutuksenne (tutkinnot, ammattikoulutus; mikä linja, milloin käyty?)			
	c) Muu koulutuksenne (esim. kurssit, milloin käyty?)			
8 TYÖKYKY	Miten sairaus/sairaudet haittaavat työntekoanne? Mistä alkaen?			
	Oletteko ollut tämän sairauden vuoksi poissa työstä		Aika	
☐ Kyllä		☐ En ole		
9 LÄÄKÄRIT JÄ HOITO- LAITOKSET (kahden viime vuoden aikana)	a) Teitä hoitaneet lääkärit (nimi ja vastaanotto-osoite)		Millöin viimeksi kävitte vastaanotolla?	Seuraava käynti
	b) Sairaalat, kuntoutus- ja tutkimuslaitokset tai mielenterveystoimistot, joissa olette ollut tutkittavana tai hoidettavana (laitoksen / toimiston nimi)		Hoitoajat	Seuraava käynti
	c) Missä työterveyshuolto on/oli järjestetty?			

10
LÄÄKÄRIN-
LAUSUNTO B

Liitteenä Kansaneläkelaitoksessa Muualla; missä?

11
KUNTOUTUS

a) Onko kuntoutusmahdollisuksianne (ammatillista / lääkinnällistä) selvitetty esim. työterveyshuollossa, kansaneläkelaitoksessa, työvoimatoimistossa, liikennevahingon tai tapaturman yhteydessä? Missä ja milloin?

b) Oletteko käynyt työvoimaneuvojan / ammatinvalintapsykologin luona? Milloin, missä ja kenen luona?

c) Oletteko saanut tai hakenut kuntoutusta / kuntoutusrahaa / koulutustukea muualta?

En ole saanut / hakenut

Olen saanut; mitä, milloin ja mistä?

Hakemus on vireillä; missä?

12
OMA
KUNTOUTUS-
SUUNNITELMA

a) Minkälainen on oma kuntoutussuunnitelmanne? Perustelut.

b) Mitä muita kuntoutusvaihtoehtoja Teillä on?

KUNTOUTUSRAHAN LASKEMISEEN TARVITTAVIA TIETOJA

13 ELÄKEPALKKAN HARKINNAN-VARAINEN TARKISTAMINEN	Onko palkkanne jossakin työ- tai virkasuhteessa poikkeuksellisesti alentunut? ☐ Ei ☐ On; missä työsuhteessa, milloin ja mistä syystä (esim. sairauden, lomautuksen tms. vuoksi)?
14 OPINTOVAPAA	Oletteko ollut opintovapaalain tarkoittamalla opintovapaalla? ☐ En ole ☐ Olen; milloin?
15 LAPSENHOITO	Oletteko ollut palkattomalla äitiys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla 1.1.1981 jälkeen? ☐ En ole ☐ Olen; milloin?
16 TYÖTTÖMYYS	a) Oletteko ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa kolmen viime vuoden aikana? ☐ En ole ☐ Olen b) Oletteko saanut tai hakenut työttömyyspäivärahaa/ työmarkkinatukea kolmen viime vuoden aikana? ☐ En ole saanut / hakenut ☐ Haen ☐ Saan ☐ Olen saanut; milloin? Mistä työttömyyskassasta tai Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta? c) Oliko Teillä oikeus työttömyyspäivärahaan 1.1.1996? ☐ Kyllä ☐ Ei ollut
17 AIKUIS-KOULUTUS	Oletteko saanut tai hakenut koulutustukea koulutus- ja erorahastosta, työttömyyskassasta tai Kansaneläkelaitoksesta? ☐ En ole saanut / hakenut ☐ Haen; mistä? ☐ Saan; mistä ☐ Olen saanut; milloin?
18 TIEDOT KORVAUKSISTA JA ELÄKKEISTÄ	Saatteko tai haetteko korvausta tapaturmasta, ammattitaudista, liikennevahingosta tai sotilasvammasta taikka muuta korvausta tai eläkettä (ilmoittakaa myös perhe-eläkkeet sekä ulkomailta maksettavat eläkkeet)? ☐ En saa / hae ☐ Haen; mitä ja mistä? ☐ Saan; mitä korvausta, mistä yhtiöstä ja mistä alkaen?
19 SAIRAUSPÄIVÄRAHA	Oletteko saanut tai hakenut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa kolmen viime vuoden aikana? ☐ En ole saanut / hakenut ☐ Olen hakenut ☐ Olen saanut Mistä Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta tai työpaikkakassasta?

ALLEKIRJOITAKAA HAKEMUS

20 SUOSTUMUS	Suostun siihen, että kuntoutusasiani käsitellyssä ja kuntoutukseni toteuttamisessa tarvittavia tietoja saadaan antaa eläkelaitokselle ja eläkelaitos saa vastaavasti antaa niitä kuntoutukseni huolehtiville tahoille. ☐ Suostun ☐ En suostu
21 ALLE-KIRJOITUS	Vakuutan antamani tiedot oikeiksi Paikka ja aika Hakijan allekirjoitus Nimen selvennys Jos allekirjoittajana on muu kuin hakija, on syy ilmoitettava

HAKEMUS TOIMITETAAN	- eläkelaitokseen tai vakuutusyhtiön konttoriin - Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiamiehelle - Eläketurvakeskukseen, 00065 ELÄKETURVAKESKUS (Opastinsilta 7, Helsinki) puhelin (09) 1511
LIITTEET	Hakemukseen on liitettävä SV-B-lausunto nykyisestä terveydentilasta. Hakemukseen voi liittää esim. työsuojeluhenkilön tai luottamusmiehen kuvauksen hakijan työstä. Eläkelaitos voi myös tarvittaessa pyytää kuvauksen työnantajalta. Jos Teille on tehty tai on tekeillä kuntoutussuunnitelma, liitätkää siitä jäljennös hakemukseen tai ilmoittakaa mistä suunnitelman voi saada.
LISÄTIETOJA	

Vastaanottaja

Palautusosoite

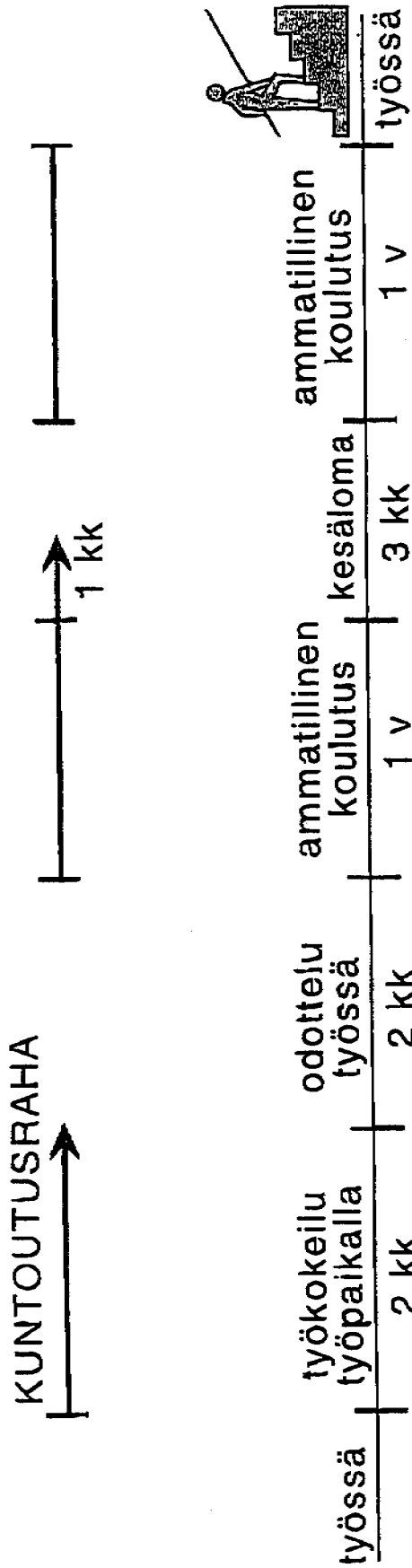
Tarvitsemme tietoja kuntoutusasian käsittelyä varten. Pyydämme Teitä ystävällisesti vastaamaan lomakkeella esitettyihin kysymyksiin. Hakijan työn ja hänen työssä selviytymisensä parhaiten tuntevan henkilön tulisi olla mukana lomakkeen täyttämässä.

Toivomme, että saamme vastauksenne / 19 mennessä, jotta asian käsittely ei viivästyisi.

1 HAKIJA	Sukunimi ja etunimet	Henkilötunnus						
2 TYÖSSÄOLO- AIKA	Minkä ajan hakija on ollut palveluksessanne nykyisessä tehtävässään?							
3 TYÖ- TEHTÄVÄT JA TYÖOLO- SUHTEET	<p>a) Hakijan työ on ollut</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ päivätyötä</td> <td>☐ aikapalkkaista</td> <td>☐ kokopäivätyötä</td> </tr> <tr> <td>☐ vuorotyötä</td> <td>☐ suoritepalkkaista</td> <td>☐ osapäivätyötä; päivittäinen työaika tuntia</td> </tr> </table> <p>b) Minkälaisia tehtäviä hakijan työhön sisältyy? Kuvaus hakijan työolosuhteista.</p> <p>c) Onko hakijan työtehtäviä vaihdettu sairauden vuoksi? Jos on, milloin, miten ja onko muutos vaikuttanut hakijan ansioihin?</p>		☐ päivätyötä	☐ aikapalkkaista	☐ kokopäivätyötä	☐ vuorotyötä	☐ suoritepalkkaista	☐ osapäivätyötä; päivittäinen työaika tuntia
☐ päivätyötä	☐ aikapalkkaista	☐ kokopäivätyötä						
☐ vuorotyötä	☐ suoritepalkkaista	☐ osapäivätyötä; päivittäinen työaika tuntia						

<p>4 SELVIYTY- MINEN TYÖSSÄ</p>	<p>a) Kuvaile miten hakija suoriutuu työssään. Onko sairaus haitannut työntekoa? Jos on, mistä alkaen ja miten? Onko hakijan työkyky heikentynyt työn asettamien vaatimusten suhteen?</p>
	<p>b) Miten hakijan kuntoutusmahdollisuuksia on selvitetty?</p>
<p>5 TYÖN VAIHTAMIS- MAHDOLLI- SUUDET JA LISÄKOULU- TUSTARVE</p>	<p>a) Onko hakijalle järjestettävissä muuta hänelle paremmin soveltuvaa työtä tai osa-aikatyötä? Voidaanko hakijalle järjestää työkokeilu sopivamman työn löytämiseksi?</p>
	<p>b) Tarvitseeko hakija lisäkoulutusta sopivan työn järjestämiseksi? Mitä koulutusta?</p>
	<p>c) Onko Teillä tarjota työtä hakijalle uudelleen koulutuksen jälkeen?</p>
<p>6 TYÖTERVEYS- HUOLTO</p>	<p>a) Mistä hakijaa koskevat työterveyshuollon tiedot ovat saatavissa? Voidaan liittää myös mukaan.</p>
	<p>Osoite _____ Puhelinnumero _____</p>
	<p>b) Tiedot sairauspoissaoloista kolmen viime vuoden ajalta.</p>
<p>7 TYÖSUHTEEN JATKUMINEN</p>	<p>Jatkuuko hakijan työsuhde? ☐ Kyllä ☐ Ei; milloin työsuhde päättyy / on päättynyt?</p>
<p>8 LISÄTIETOJA</p>	
<p>9 YHTEYS- HENKILÖ</p>	<p>Kenen puoleen kuntoutusasiassa voidaan kääntyä? _____ Puhelinnumero _____ Nimi _____</p>
<p>10 ALLE- KIRJOITUS</p>	<p>Päiväys ja allekirjoitus / 19</p>

Esimerkki:

Lakiosasto

15.10.1997

ESIMERKKI 1

KUNTOUTUSRAHA

Työntekijä on syntynyt 2.11.1947.

Kuntoutuslupaus annetaan ja kuntoutusrahan määrä lasketaan 20.5.1997.
Kuntoutus alkaa 1.9.1997, josta lähtien alkaa kuntoutusrahan maksaminen.

Kuntoutusrahaa määrättäessä huomioon otettavat TEL 8 §:n 4 momentin mukaiset eläkkeet, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutuslupauksen antamisajankohtana.

TEL-eläke	= 4.851,04 mk/kk (sisältää tulevan ajan)
VEL-eläke	= 886,26 mk/kk
KVTEL-eläke	= 542,38 mk/kk
Yhteensä	6.279,68 mk/kk (v.1997 TEL-indeksi)

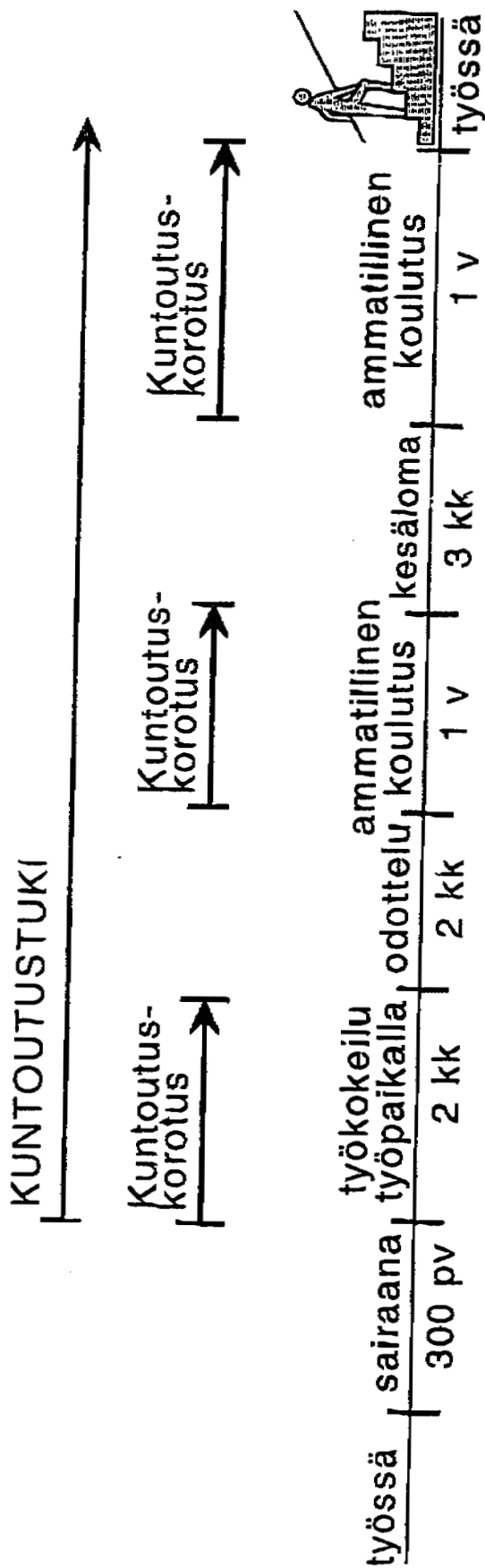
Yhteensovitus ei vaikuta eläkkeen määrään.

KUNTOUTUSRAHA

$$6.279,68 \text{ mk/kk} + (0,33 \times 6.279,68 \text{ mk/kk}) = 8.351,97 \text{ mk/kk.}$$

Kuntoutusrahan maksaa kokonaisuudessaan kuntoutuksesta vastaava TEL-laitos.

Esimerkki:

Lakiosasto

15.10.1997

ESIMERKKI 2

KUNTOUTUSKOROTUS (KUKOR)

Eläkkeen saaja on syntynyt 2.11.1947.

Eläke on alkanut 1.5.1996.

TEL 8 §:n 4 momentin mukaisesti lasketut yhteensovitetut eläkkeet:

TEL-eläke	= 4.851,04 mk/kk (sisältää tulevan ajan)
VEL-eläke	= 886,26 mk/kk
KVTEL-eläke	= 542,38 mk/kk
Yhteensä	6.279,68 mk/kk (v.1997 TEL-indeksi)

Kuntoutuslupaus annetaan 20.5.1997. Kuntoutus alkaa 1.9.1997, josta lähtien alkaa kuntoutuskorotuksen maksaminen.

Kuntoutuskorotus on kuntoutustuen tai toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen saajalle eläkkeen lisäksi maksettava 33 prosentin korotus yhteensovitettuun, maksettavaan eläkkeeseen. Se maksetaan ainostaan työeläkelaitoksen järjestämän aktiivisen kuntoutuksen ajalta täysiltä kalenterikuukausilta. Kuntoutuskorotus maksetaan erikseen sekä julkisen että yksityisen puolen työeläkejärjestelmistä.

Kuntoutuskorotus:

0,33 x 4.851,04 mk/kk	= 1.600,84 mk/kk
0,33 x 886,26 mk/kk	= 292,47 mk/kk
0,33 x 542,38 mk/kk	= 178,98 mk/kk

Kuntoutuksen ajalta maksettavat etuudet:

TEL-laitos maksaa eläkkeen	= 4.851,04 mk/kk
ja kuntoutuskorotuksen	= 1.600,84 mk/kk
Yhteensä	= 6.451,88 mk/kk

Valtiokonttori maksaa eläkkeen	= 886,26 mk/kk
ja kuntoutuskorotuksen	= 292,47 mk/kk
Yhteensä	= 1.178,73 mk/kk

KEVA maksaa eläkkeen	= 542,38 mk/kk
ja kuntoutuskorotuksen	= 178,98 mk/kk
Yhteensä	= 721,37 mk/kk

Kaikki etuudet yhteensä	= 8.351,97 mk/kk
-------------------------	------------------

ESIMERKKI TEL-SUURTYÖNANTAJAN KUNTOUTUSRAHAN, KUNTOUTUSTUEN JA TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKKEEN AIHEUTTAMISTA KUSTANNUKSISTA

Pientyönantajat (enintään 49 työntekijää) maksavat iästä riippumatonta vakuutusmaksua, joten tähän ryhmään kuuluvaan työnantajaan kohdistuvat kuntoutusrahat, kuntoutustuet ja työkyvyttömyyseläkkeet eivät aiheuta suoraan lisäkustannusta. Vakuutusmaksussa on huomioitu nämä menot keskimääräisesti.

Seuraavassa on käsitelty kustannuksia työkyvyttömyyseläketapauksessa täyden omavastuutekniikan piirissä olevan suurtyönantajan kannalta (vähintään 1000 työntekijää).

Osittain omavastuun piirissä työkyvyttömyystapauksissa ovat sellaiset yritykset, joilla työntekijöiden lukumäärä on yli 50 mutta alle 1000.

Seuraavassa kuntoutusrahan perusosalla tarkoitetaan työkyvyttömyyseläkkeen suuruista osaa kuntoutusrahasta.

1) KUNTOUTUSRAHA

Kuntoutusraha muodostuu työkyvyttömyyseläkkeen suuruudesta perusosasta ja korotuksesta, joka on 33 %.

Kuntoutusrahan perusosa on eläkelaitoksen vastuulla. Sitä ei rahastoida, vaan kukin laitos maksaa vuosittaisen menon.

Täyden omavastuutekniikan piirissä oleva työnantaja maksaa perusosan aiheuttamista kuluista puolet.

2) KUNTOUTUSTUKI

Kuntoutustuki rahastoidaan samoin kuin muut työkyvyttömyyseläkkeet ja kustannukset kohdentuvat omavastuutekniikan piirissä olevalle työnantajalle kuten työkyvyttömyyseläkkeen kustannukset. Kuntoutuskorotuksesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti, se ei siis suoraan lisää omavastuutekniikan piirissä olevan työnantajan kustannuksia.

3) TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKE

Täyden omavastuutekniikan piirissä olevalla työnantajalla työkyvyttömyysmaksuun vaikuttavat vain omat työkyvyttömyyseläketapaukset. Työnantaja kustantaa tulevan ajan työkyvyttömyyseläkkeiden alkumäärää vastaavan pääoma-arvon eli summan, joka keskimäärin riittää työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen (omavastuu). Työnantajalle tulee työkyvyttömyyseläkkeen alkamisvuonna isojakin kertakustannuksia yksittäisestä työkyvyttömyysta-

Suunnittelu- ja laskentaosasto

15.10.1997

pauksesta. Kuitenkin eri aikaan alkavien ja päättyvien työkyvyttömyyseläketapausten määrä tasoittaa vuosittaista maksua.

ESIMERKKI

Esimerkki yksittäisestä työkyvyttömyystapauksesta suurtyönantajalle aiheutuvasta kustannuksesta. Se ei kuvaa kokonaistilannetta suurtyöntäjän kohdalla.

Oletukset

- henkilö syntynyt 1.7.1941
- työkyvyttömyys alkaa 1.1.1997
- eläkeikä 65 vuotta
- eläke 5 000 mk/kk
- kohdassa 1) kuntoutusrahaa maksetaan 1.7.97-31.12.98
- kohdassa 2) kuntoutustukea maksetaan 1.7.97-31.12.98
- kohdassa 3) työkyvyttömyys jatkuu vanhuuseläkeikään asti

	1) Kuntoutusraha mk	2) Kuntoutustuki mk	3) Tk-eläke mk
1997	15 000	+ 422 236	422 236
1998	30 000	- 344 003	18 129
1999			12 151
2000			8 554
2001			6 282
2002			4 664
2003			3 379
2004			2 222
2005			1 111
2006			4 919
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Yht.	45 000	78 233	483 647